Белорусская НИВА

ГАЗЕТА РАБОТНИКОВ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

№ 201 (15257)

Суббота, 13 ноября 1993 г.

Цена в розницу 10 руб.

Основана в январе 1921 года

ТРИНАДЦАТАЯ СЕССИЯ ВЕРХОВНОГО СОВЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 12-ГО СОЗЫВА

АБ ШЛЯХАХ ВЫХАДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ З КРЫЗІСНАЙ САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЙ СІТУАЦЫІ

Даклад Старшын Вярхоўнага Савета С.С. ШУШКЕВІЧА

У незваротнасці дэмакратычных пераўтварэнняў можна быць упэўненым толькі тады, калі забяспечана трываласць эканамічнага падмурка — эфектыўная рыначная эканоміка. Яе галоўныя рысы:

значная частка насельніцтва з'яўляецца ўласнікамі, прычым у адрозненне ад ананімнай сацыялістычнай уласнасці кожны добра ведае, што яму належыць;

кожны мае свабодны доступ да ўсіх відаў прадпрымальніцтва;

эканамічныя адносіны пры мінімуме абмежаванняў падпарадкоўваюцца толькі закону, а не жаданням чыноўнікаў;

законы простыя, ясныя, і выкананне іх лёгка кантралюецца;

дзяржава садзейнічае прадпрымальнікам, абараняе іх інтарэсы, стварае роўныя ўмовы ўсім суб'ектам гаспадарання, дапамагае ім заваяваць рынкі і набыць рэсурсы.

Стратэгія пераходу да рыначнай эканомікі добра вядома і ажыццяўляецца ў дзесятках дзяржаў — на прасторах ад В'етнама і Кітая да Венгрыі і Усходняй Германіі. Пры ўсёй розніцы падыходаў шлях да рынку складаецца з чатырох працэсаў:

1) рашучая прыватызацыя, фарміраванне слоя ўласнікаў;

2) стварэнне стабільнай нацыянальнай фінансавай інфраструктуры;

3) інтэграцыя ў сусветную эканоміку або паступовая і абгрунтаваная лібералізацыя знешнеэканамічных зносін;

4) стварэнне справядлівай сістэмы сацыяльнай абароны.

Заканадаўчая база рэфармавання эканомікі створана. Вярхоўным Саветам прыняты і ўведзены ў дзеянне законы аб замежных інвестыцыях, аб уласнасці, аб прадпрымальніцтве, аб дзяржпрадпрыемствах, аб праве ўласнасці на зямлю, аб раздзяржаўленні і прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці, аб імянных прыватызацыйных чэках, аб акцыянерных таварыствах, таварыствах з абмежаванай адказнасцю альбо з дадатковай адказнасцю, аб дэманапалізацыі, аб каштоўных паперах і фондавых біржах, аб таварных біржах, аб Нацыянальным банку і банкаўскай дзейнасці, аб эканамічнай неплацежаздольнасці і банкруцтве, Мытны кодэкс і іншыя.

Значыць, праграма, заканадаўчая база рэфармавання эканомікі створана. І гэта нельга ідэалізаваць. Але яны акрэсліваюць галоўную стратэгічную лінію ў эканамічным развіцці рэспублікі — лінію на сацыяльна-эканамічны суверэнітэт, паслядоўнае і рашучае ўвядзенне рыначных адносін і з іх дапамогай стабілізацыю, а затым павышэнне эфектыўнасці гаспадаркі. Зазначым, што ўсе распрацаваныя і ўнесеныя Урадам у Вярхоўны Савет прапановы па эканамічных пераўтварэннях, уключаючы Рэспубліканскую праграму пераходу да рыначнай эканомікі (1991), Дзяржаўную праграму па стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароне насельніцтва (1991), Рэспубліканскую і Дзяржаўную праграмы прыватызацыі, разгледжаны і прыняты.

1. ЦІ ВІНАВАТЫ РЭФОРМЫ Ў КРЫЗІСЕ?

Такім чынам, законы і дзяржаўныя праграмы пераходу да рыначнай эканомікі былі і была магчымасць пайсці па рыначнаму шляху, шляху Венгрыі, Польшчы і іншых краін, ужо забяспечыўшых эканамічны рост. Зазначым, што стартавыя ўмовы для правядзення рэформаў у Беларусі былі не горшыя, а можа і лепшыя, чым у іншых.

Адлік часу рэформаў Беларусь павінна была пачаць з 13 кастрычніка 1990 года, калі Вярхоўны Савет прыняў урадавую праграму пераходу да рыначнай эканомікі. Гэта была неблагая праграма, і ў ёй, яшчэ ў стане БССР, у складзе былога СССР, было аб'яўлена, што мы будуем нацыянальную самастойную эканоміку. Прайшло амаль чатыры гады: той жа Урад, той жа Вярхоўны Савет — і ні адна з мэт не дасягнута. Чаму ж так атрымалася, хто нясе адказнасць?

Безумоўна, былі аб'ектыўныя абставіны і цяжкасці. Іх я аналізаваў на мінулай сесіі і прапанаваў шляхі выхаду. Але тады ўвага ўсіх была адцягнута ад балючых пытанняў эканомікі дыскусіяй аб калектыўнай бяспецы. Урад і большасць дэпутатаў былі перакананы, што падпісанне Пагаднення аб калектыўнай бяспецы будзе тым палітычным актам, які спрычыніцца паляпшэнню нашага эканамічнага становішча. Пагадненне падпісана, але эканамічныя надзеі, прабачце, засталіся надзеямі.

Якімі ж былі галоўныя стартавыя цяжкасці? Неэфектыўнае выкарыстанне амаль бясплатных рэсурсаў у мілітарызаванай эканоміцы былога СССР немінуча вяло да спусташэння рэсурсаў і да дэфіцытаў. У сваю чаргу хранічны дэфіцыт штурхаў рэспублікі, рэгіёны, вобласці і нават прадпрыемствы да правядзення самастойнай эканамічнай палітыкі.

(Працяг на 2-й стар.)

Поможет ли экономике совет по экономике?

Как карточный домик рассыпается под одним щелчком, так иллюзия о мнимом благополучии в экономике Беларуси развеялась после почти полуторачасового доклада "О путях выхода Республики Беларусь из кризисной социально-экономической ситуации", сделанного 12 ноября на возобновившей пленарные заседания сессии парламента Станиславом Шушкевичем.

По мнению докладчика, парламент принял пакет законодательных актов, которые создали базу для рыночного реформирования экономики. В них определяется линия на социально-экономический суверенитет Беларуси. Этой цели отвечает и программа правительства, принятая еще 13 октября 1990 года. Однако она практически не выполнена. Правительство, которое наивно верило, что с подписанием Беларусью Договора о коллективной безопасности стран СНГ и соглашения о создании рублевой зоны ситуация в республике быстро изменится к лучшему, ошиблось.

Среди путей выхода из кризиса глава парламента назвал проведение народной приватизации, изменение налоговой и финансовой политики, борьбу с теневой экономикой, корректировку курса внешнеэкономической политики.

Станислав Шушкевич предложил создать новый орган — высший экономический совет.

Глава парламента предложил провести "обновление правительства за счет рыночников".

После получасового перерыва слово для доклада получил глава кабинета министров Вячеслав Кебич.

"Правительство достаточно реалистично и трезво оценивает нынешнюю социально-экономическую обстановку в республике. Она действительно является крайне тяжелой", — отметил премьер-министр. По его мнению, трудности, с которыми столкнулось белорусское общество, являются неизбежным следствием переходного периода к экономике качественно нового типа. В то же время он заявил, что правительство четко заявило о своей ориентации на формирование полноценной рыночной экономики и стремится последовательно проводить этот путь.

Какие же меры предлагает правительство в целях выхода из кризиса? Как заявил докладчик, прежде всего необходимо удержать бюджетный дефицит на уровне текущего года, сократить, а в последствии отменить дотации и субсидии товаропроизводителям и направить их непосредственно потребителям, усилить адресность государственной поддержки населения, свести до минимума льготное банковское кредитование, отказаться от формирования государственного валютного фонда административными методами, применять единый обменный курс для государственных нужд и отменить налог на валютную выручку.

Вячеслав Кебич остановился на проблемах с обеспечением энергоносителями, мерах правительства по ускорению проведения реформ, программе структурной перестройки промышленности.

Затем слово было предоставлено председателю правления Национального банка республики Станиславу Богданкевичу. Он рассказал о мерах, которые предлагаются банком для стабилизации финансовой и кредитно-денежной системы.

Группа депутатов предложила заслушать на сессии альтернативный доклад оппозиции. Однако для принятия этого решения не хватило лишь нескольких голосов.

На сессии объявлен перерыв до вторника.

Белинформ.

Виктор Черномырдин об отношениях с Беларусью

МОСКВА, 11. (ИТАР — ТАСС). "Правительство России намерено и дальше развивать самое тесное взаимодействие с Беларусью, в том числе путем создания единой рублевой зоны и экономического союза". Об этом заявил в интервью ИТАР — ТАСС глава российского правительства Виктор Черномырдин. Он отметил, что "восстановление взаимовыгодных хозяйственных связей между Россией и Беларусью будет содействовать достижению экономической и политической стабильности".

По словам Виктора Черномырдина, "правительство России поддерживает усилия правительства Республики Беларусь на укрепление связей с Россией". В связи с этим глава российского кабинета высказал уверенность, что "все вопросы, связанные с поставками российских энергоносителей Беларуси, будут решены в ближайшее время".

Доклад Председателя Совета Министров В. Ф. КЕБИЧА

Уважаемые народные депутаты!

В течение двух дней заместители Председателя Совета Министров и министры выступали перед депутатами на совместных заседаниях комиссий Верховного Совета, где подробно доложили о главных направлениях деятельности правительства в области экономики.

Это избавляет меня от необходимости детально раскрывать отдельные вопросы и дает возможность сосредоточить внимание на наиболее актуальных проблемах.

Правительство достаточно реалистично и трезво оценивает нынешнюю социально-экономическую обстановку в республике. Она действительно является крайне тяжелой. Для того, чтобы лучше осмыслить ее, мы должны понять, что происходит не какой-то локальный кризис, а продолжается кризис старой государственной, политической, экономической систем.

Сегодняшние трудности, с которыми сталкивается белорусское общество, являются неизбежным следствием переходного периода к экономике качественно нового типа. Мы четко и недвусмысленно заявили о своей ориентации на формирование полноценной рыночной экономики как средства обеспечения достойного уровня жизни граждан Беларуси и стремимся последовательно проводить этот курс. При этом надо учесть, что большая половина проблем формируется за пределами республики, и неправильным было бы распространять опыт Венгрии, Чехии на Беларусь. У нас свой путь.

Осуществляя программу перехода к рыночным отношениям эволюционным путем, правительство не утратило нитей управления экономикой, не допустило хаоса и развала промышленности, сельского хозяйства, других отраслей. На пределе финансовых возможностей мы все же сумели создать систему социальной защиты населения.

За короткий срок республика смогла интегрироваться в международные финансовые структуры, получить первые зарубежные кредиты.

Была решена проблема внешней задолженности, доставшейся нам от старого Союза. На долю Беларуси приходилось 4,3 миллиарда долларов, и если бы этот долг лег на наши плечи, то уже начиная с января 1992 года республике пришлось бы платить десятки миллионов долларов в месяц. Но благодаря нашим настойчивым усилиям Россия пошла нам навстречу и согласилась на нулевой вариант.

В то же время проблем, и очень крупных, остается множество. Они касаются практически всех сфер экономики. Правительство видит и знает их, имеет собственную позицию по выходу из кризиса.

В области бюджетно-налоговой политики правительство в целях выхода из кризиса намерено осуществить следующие меры:

— удержать бюджетный дефицит на уровне текущего года, что возможно лишь при эффективно действующей налоговой системе и жестком ограничительном подходе к государственному финансированию;

— существенно сократить и постепенно отменить дотации и субсидии товаропроизводителям и направить их непосредственно потребителям;

— усилить адресность государственной поддержки населения. Средства должны направляться тем слоям населения, которые наиболее в них нуждаются. Следует отказаться от корректировки доходов населения через механизм повышения минимальной заработной платы;

— свести до минимума льготное банковское кредитование, предусмотрев в бюджете средства на снижение процентных ставок по кредитам для приоритетных отраслей и производств;

— отказаться от формирования государственного валютного фонда административными методами; применять единый обменный курс для государственных нужд и отменить налог на валютную выручку;

— перевести отдельные учреждения социальной сферы на платную основу;

— сократить число предприятий — получателей государственной помощи. Тот производитель, который не может обеспечить эффективность своего производства без финансовых инъекций государства, должен или перестроиться, или, как того требует Закон о банкротстве, прекратить свое существование.

Экономическое положение республики, а также повышение цен на поставляемые нам энергоресурсы до уровня мировых объективно подводит к тому, чтобы действовал налог за транспортировку по территории республики нефти, газа, использование железнодорожных, воздушных и автомобильных путей сообщения, для транзитных перевозок.

Для того, чтобы выдержать предельные размеры дефицита и обеспечить финансирование предусмотренных в нем расходов, естественно, приходилось сохранять высокую степень налоговой нагрузки. Однако стратегический курс правительства состоит в том, чтобы ее постепенно снижать.

С уменьшением налогов увеличивается стимул у производителей, и это каждому понятно. Но с другой — в какие-то периоды это приводит к ослаблению доходовой части бюджета. Взаимозависимость здесь очень сильна и соблюсти баланс не всегда просто.

Уже на эту сессию Верховного Совета правительство внесло предложение о корректировке налоговой системы, в частности, предлагается ставку налога на добавленную стоимость снизить с 25 до 20 процентов, налог на топливо — с 20 до 10 процентов. Чрезвычайный чернобыльский налог — с 18 до 12 процентов.

Кроме того, предлагается отменить полностью налог на валютную выручку, отчисления в фонд ценового регулирования. В результате общий размер изъятия налогов из выручки снижается с 18,7 процента в текущем году до 14,4 процента. Общий уровень налогообложения уменьшается почти на четверть.

На период выхода из кризиса обязательно нужно пересмотреть отдельные законы, исключить из них положения, регламентирующие распределение финансовых ресурсов по отраслям экономики. Определять приоритеты финансирования целесообразно при утверждении бюджета.

В части кредитной политики поддерживаем линию Национального банка на ужесточение кредитной эмиссии. Вместе с Национальным банком будем обеспечивать направление кредитных ресурсов в приоритетные отрасли и в первую очередь для конверсии и нужд сельского хозяйства. Поскольку на сессии будет заслушан доклад председателя Национального банка, считаю возможным не останавливаться подробно на этом вопросе.

Непосредственно со всей финансово-кредитной системой связано **состояние платежного баланса.** По предварительным итогам текущего года он сводится с дефицитом в 250 миллионов долларов США.

В то же время имеется задолженность Украины нашим предприятиям (44 млрд. рублей), Молдовы (2,2), Узбекистана (4,2), Эстонии (1,5), Азербайджана (1,2), Туркмении (1,2), что в условиях неконвертируемых валют отрицательно сказывается на нашей экономике.

В силу развала рублевой зоны и отсутствия системы во взаиморасчетах все это перерастает в огромную проблему и не дает возможности нормально рассчитаться с Россией за энергоносители. Изложенные причины и превышение нашего импорта над экспортом вынуждают прибегать к внешнему финансированию.

Чтобы изменить создавшееся положение, правительство уже предприняло ряд практических шагов. А именно:

— сведены до минимума ставки налога на экспорт;

— в торговле с Российской Федерацией не применяются таможенные пошлины;

— отменены лицензии и квоты.

Принятые нами меры позволили ослабить остроту проблемы расчетов с Россией, обеспечить минимальные потребности энергетического комплекса республики.

Но полностью эту проблему снять не удалось. Она остается в числе первоочередных для правительства. И решаем мы ее двумя путями. Во-первых, за счет поворота на Россию части товарных ресурсов, поставляемых в другие республики, с которыми у Беларуси положительный торговый баланс. И во-вторых, за счет восстановления интеграционных связей с Россией на новой, рыночной основе. Документы по этим вопросам депутатам представлены на ратификацию.

Меня могут спросить: а как будет действовать правительство, если возникнут непреодолимые препятствия к объединению денежных систем? Ответ напрашивается сам собой: мы будем вынуждены ввести национальную валюту со всеми негативными последствиями этого шага.

Отрицательный платежный баланс, отсутствие стабилизационного фонда быстро повлекут за собой девальвацию национальной валюты и новый виток инфляции.

Меры по активизации интеграционных процессов. С учетом того, что в долговременной перспективе Россия будет оставаться основным продавцом сырьевых ресурсов и выгодным рынком сбыта готовой продукции предприятий Беларуси, п равительство проводит политику на создание экономического и валютного союзов вплоть до объединения денежных систем двух государств.

Но прежде чем сделать практические шаги к высшей ступени интеграции, мы все должны понять и признать, что Россия хотя и дружественное, но самостоятельное государство, как и мы для нее. Мы — государства со своими собственными законодательной базой, денежно-кредитной и налогово-бюджетной системами, ценовой и таможенной политикой, своими мерами социальной защиты населения.

Поэтому наивно думать об автоматизме объединения или о том, что объединение сулит выгоду в одностороннем и сиюминутном порядке.

Надо, в частности, иметь в виду, что сужается при этом возможность для маневра, для корректировки принятых согласованных решений в одностороннем порядке.

Преимущества же заключаются в том, что оба государства с неконвертируемыми валютами стремятся сделать их более устойчивыми. Согласовывая показатели бюджета и предельные уровни его дефицита, определяя совместно объемы кредитования за счет ресурсов национальных банков, гармонизируя налоговую политику, не допуская применения дискриминационных цен.

Будет упрощено на основе взаимной согласованности таможенное регулирование. В перспективе хождение единой валюты распространится и на наше государство. Исчезают имеющиеся в настоящее время проблемы межгосударственных расчетов.

Правительство считает, что эти меры создают условия для более быстрого и упрощенного объединения капитала.

Стабилизировать экономику и финансы нашего государства гораздо легче совместными усилиями. Тем более, что Россия дает этот шанс. Не сделаем этого — будем нести большие издержки, потеряем огромный российский рынок и время. Но еще раз хочу подчеркнуть: до объединения финансовых систем наше государство будет проводить самостоятельные жесткие меры стабилизации, согласовывая ключевые позиции с Россией.

Развитые в экономическом отношении государства и международные финансово-кредитные организации согласны, что выходить из кризиса, объединяя усилия, значительно проще, быстрее, надежнее. Они разделяют наши подходы в части сохранения восточных рынков.

Конечно, партнер должен быть надежным. В качестве гаранта определены следующие факторы: самостоятельная жесткая монетарная политика и собственная политическая решимость осуществлять программу структурных преобразований.

Прежде всего либерализацию торговли, экспорта и рационирование импорта как за счет снятия ограничений, так и благодаря налоговым льготам, приватизации, широкомасштабному акционированию государственной собственности с участием иностранного капитала. В этом случае Беларусь получит внешнее льготное финансирование как для покрытия дефицита платежного баланса, так и для расчетов за энергоносители.

Обеспечение энергоносителями. Из всех проблем эта в настоящее время является самой острой. Так складываются обстоятельства, что правительство вынуждено значительную часть времени ежедневно заниматься этими вопросами.

Я не буду сейчас докладывать подробно о том, какая проделана на межправительственном уровне работа по поставкам нефти из России в республику. Об этом уже неоднократно говорилось. Подчеркну лишь, что в части обеспечения самих поставок в натуре все препоны, хотя и с трудом, но преодолены. Это касается и нефти, и газа, а также прямых закупок мазута и бензина. То есть проблема поставок снята, остается проблема платежей.

Я не буду сейчас докладывать подробно о том, какая проделана на межправительственном уровне работа по поставкам нефти из России в республику. Об этом уже неоднократно говорилось. Подчеркну лишь, что в части обеспечения самих поставок в натуре все препоны, хотя и с трудом, но преодолены. Это касается и нефти, и газа, а также прямых закупок мазута и бензина. То есть проблема поставок снята, остается проблема платежей.

Так как рыночные отношения в топливно-энергетическом комплексе еще не заработали в полную силу и почти все поставки осуществляются централизованно, правительство и Национальный банк вынуждены были взять на себя всю тяжесть расчетов за энергоресурсы с российскими поставщиками.

(Окончание на 2-й стр.)

Идет подписка на «Белорусскую ниву»

Руководителям колхозов и совхозов, предприятий и организаций агропромышленного комплекса Республики Беларусь

Идет подписка на I квартал 1994 года на главное крестьянское издание Республики Беларусь — газету "Белорусская нива". Судя по поступающим из хозяйств и районов данным, итоги ее пока не радуют. Слишком уж высокой стала подписная цена на периодические издания, вызванная безудержным ростом цен на бумагу, на почтовые тарифы и полиграфическое обслуживание. 1.200 рублей — такова подписная цена "Белорусской нивы" на I квартал. Для определенной части сельчан — деньги немалые. Поэтому просим руководителей хозяйств и предприятий агропромышленного комплекса лично оказать всяческое содействие в организованном проведении подписки.

Мы просим и организации Совета колхозов, и Союза аграрников на местах принять активное участие в этом важном мероприятии. Не следует забывать, что все мы — как работники агропромышленного комплекса, так и сама крестьянская газета — находимся в это непростое время в одной лодке. И она только в том случае удержится на плаву, если мы будем постоянно поддерживать друг друга. Чем шире будет диапазон распространения "Белорусской нивы", тем весомее будет и звучащее с ее страниц слово того же колхозника, рабочего совхоза, фермера, тем действенней будет работа всего Союза аграрников.

Ни одно из изданий не пишет сегодня столько о нуждах и заботах села, сколько "Белорусская нива", привлекая тем самым внимание государственных, правительственных органов и общественности к проблемам села. Со страниц этой газеты не сходят оперативные материалы, касающиеся передового опыта, рекомендации ученых, которые будут полезны каждому специалисту.

Просим руководителей всех звеньев АПК организовать дело так, чтобы "Белорусскую ниву" читали на каждой ферме, в каждом уголке отдыха, в сельском клубе, библиотеке, конторе.

Мы надеемся, что и в проведении индивидуальной подписки вы скажете свое слово. Газетой можно поощрить лучших тружеников села, ветеранов войны и труда, можно организовать одну подписку на несколько семей. Полагаем, что для любого коллектива не будет обременительным оформить подписку на "Белорусскую ниву" как минимум 15 — 20 труженикам. Это стало бы хорошим знаком внимания к людям за их нелегкий труд на земле.

Без вашей активной поддержки обеспечить стабильный выход "Белорусской нивы" будет очень трудно.

Председатель Совета колхозов и Союза аграрников Республики Беларусь А.И. ДУБКО.

ОТ РЕДАКЦИИ:

Подписка на газету "Белорусская нива" на I квартал 1994 года продлена во всех почтовых отделениях связи республики до 30 ноября 1993 года.

Герою Социалистического Труда, председателю колхоза "Чырвоная змена" Любанского района Минской области ШАПЛЫКО Кузьме Ивановичу

Уважаемый Кузьма Иванович!

В среде председательского корпуса республики нет человека со столь интересной трудовой биографией, как у Вас. На Ваших глазах преображалось на Любанщине Полесье, Вы знали многих коммунаров, участвовавших в наступлении на болота, о которых так красиво написал Янка Купала в своей поэме "Над рекой Орессой". Начав постигать хлеборобскую науку еще в 1935 году в должности бригадира полеводческой бригады, Вы с 1945 года бессменный председатель знаменитого в Минской области колхоза "Чырвоная змена". За это время свое второе "рождение" претерпели болота, превратившиеся в цветущую ниву, на которых колосятся тучные хлеба, стоят высокие травы, собираются рекордные урожаи картофеля, сахарной свеклы, льна. Центральная усадьба колхоза деревня Сорочи по застройке и комплексу бытовых услуг для населения — лучшая в республике, люди познали радость коллективного труда. Ваш труд, Кузьма Иванович, по достоинству оценен Родиной: Вы — Герой Социалистического Труда, заслуженный работник сельского хозяйства республики, неоднократно избирались депутатом Верховного Совета Беларуси и тогдашнего СССР, награждены многими орденами и медалями. У Вас учатся хлеборобской науке получения высоких урожаев молодые председатели колхозов. Именно в Сорочах выросла и получила самостоятельную путевку в жизнь целая плеяда руководителей.

Завтра, Кузьма Иванович, у Вас день рождения. От имени всех аграриев республики примите мои наилучшие пожелания с этой датой. Крепкого Вам здоровья, многих лет жизни, счастливых хлеборобских зорь.

Председатель Совета колхозов и Союза аграрников Республики Беларусь А.И. ДУБКО.

Беларусь готова к сотрудничеству с Ираном

ТЕГЕРАН. Беларусь готова к сотрудничеству с Ираном во всех областях. Об этом заявил на состоявшейся в среду встрече с заместителем председателя комиссии по иностранным делам парламента ИРИ Мохаммедом Джавадом Ларидджани заместитель министра иностранных дел Беларуси Петр Беляев.

С учетом стратегической важности Ирана, отметил дипломат, Минск открывает свое представительство в Тегеране, которое обеспечит ему связь со всем регионом. Говоря о карабахской проблеме, Беляев выразил надежду на то, что открывающаяся 13 ноября в белорусской столице конференция придаст импульс процессу мирного урегулирования.

Предостерегают США от "ошибок"

ПЕКИН. Премьер Госсовета КНР Ли Пэн предостерег Соединенные Штаты от "ошибок" в политике в отношении Китая, прямо указав, что в противном случае Вашингтон рискует упустить благоприятные возможности на бурно развивающемся китайском рынке.

Это предупреждение он сделал на встрече с представителями американской корпорации "Вестингауз", сообщает газета "Жэньминь жибао".

Разбился учебный самолет

РАБАТ. Учебный самолет военно-воздушных сил Алжира разбился в среду вечером близ населенного пункта Буфарик, расположенного в 40 км к югу от алжирской столицы.

В результате авиакатастрофы, происшедшей из-за технической неисправности, погибли два пилота, говорится в коммюнике министерства национальной обороны. В нем отмечается, что благодаря хладнокровию и мужеству пилотам удалось отвести падающий самолет от населенных районов.

КОРОТКО

ВАТИКАН. Папа Римский Иоанн Павел II оступился и упал вчера днем по окончании аудиенции, предоставленной им здесь новым руководителям Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН (ФАО). Как сообщило радио Ватикана, 73-летний понтифик сумел подняться с земли без посторонней помощи, однако врачи полагают, что он, возможно, вывихнул или сломал левую руку. Глава римско-католической церкви направлен на обследование.

(ИТАР — ТАСС, 12 ноября)

Аб шляхах выхаду Рэспублікі Беларусь з крызіснай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі

(Пачатак на 1-й стар.)

Працяг даклада С.С.ШУШКЕВІЧА

Таму, як толькі з'явілася прававая база ў выглядзе "Закона аб прадпрыемстве СССР" (1988), дзяржпланаўская сістэма паставак пачала разбурацца. Лібералізацыя знешнеэканамічных зносін, пачатая яшчэ М. С. Гарбачовым, прывяла да таго, што рэсурсы пацяклі туды, дзе іх лепш умеюць выкарыстоўваць. За долары, нават па дэмпінгавых цэнах, прадаваць іх стала больш зручна, чым традыцыйнаму пакупніку за рублі.

У выніку дэфіцыт, узмоцнены адкрыццём знешніх граніц і з'яўленнем унутраных пад лозунгам "абароны спажывецкага рынку", прывёў да разбурэння сістэмы паставак. Зазначу, што антырыначны Закон аб абароне спажывецкага рынку быў прыняты 25 кастрычніка 1990 года, і спатрэбілася больш двух гадоў, каб спазнаць яго шкоду.

Эканамічная дэзінтэграцыя дасягнула апагея пасля ўвядзення Расіяй розных цэн для сваіх пакупнікоў і чужых. У спалучэнні з мытнымі зборамі па пэўных таварах мы сталі неканкурэнтаздольнымі і на рынку Расіі. Цяпер, нават калі цэны на сыравіну выраўняюцца і стануць блізкімі да сусветных ці адменяцца мытныя зборы, нашым вытворцам будзе цяжка вярнуць страчаныя пазіцыі.

Прамысловасці нанесены цяжкі ўрон не столькі высокімі цэнамі на рэсурсы (яны раслі і будуць расці), колькі рознымі цэнамі, а значыць рознымі выдаткамі і рознай канкурэнтаздольнасцю.

Незваротнасць рэфармавання была зразумелая ўсім. Аднак Урад рэспублікі не павёў эканоміку па шляху рэфармавання, не распачаў прагматычную палітыку адаптацыі да новых абставін, а ўсё наіўна спадзяваўся на зварот у мінулае: "будзе Саюз — і ўсё вернецца", "будзе калектыўная бяспека — стане лепей", "будзе рублёвая зона — і ўздыхнём лягчэй". Вынік — развал эканомікі, крах крэдытна-фінансавай сістэмы, імклівы рост інфляцыі і катастрафічнае зніжэнне ўзроўню жыцця насельніцтва Беларусі.

За апошнія гады нацыянальны даход і прамысловая вытворчасць Беларусі зменшыліся на чвэрць, сельскагаспадарчая вытворчасць — на 20 працэнтаў, прадукцыя жывёлагадоўлі скарацілася на 40 працэнтаў. У 1992 г. спад вытворчасці ў прамысловасці склаў 9,4 працэнта. На 1993 год Урад прагназіраваў зніжэнне аб'ёму вытворчасці на 3 працэнты. Фактычны спад за 9 месяцаў склаў 14,6 працэнта. Самы вялікі спад у бягучым годзе адбыўся ў паліўнай прамысловасці — на 44,9 працэнта, у нафтаперапрацоўчай — на 44,7 працэнта, у хімічнай і нафтахімічнай — на 19,6 працэнта. Гаспадарка рэспублікі апынулася ў цяжкім энергетычным крызісе. Толькі ў жніўні з-за недахопу энерганосьбітаў не выраблена прадукцыі на 64,2 мільярда рублёў. Зніжэнне паступлення ў рэспубліку нафты абумоўлена пераважна тым, што выканаўчая ўлада да самага апошняга моманту рабіла ўсё, каб зберагчы манаполію на нафтапрадукты. Урад вымушаны адступіцца пад націскам Прэзідыума Вярхоўнага Савета, але давер камерцыйных структур да Урада ўжо падарваны.

Органы дзяржаўнага кіравання недастаткова засяродзілі ўвагу на недапушчальна вялікай энергаёмістасці вытворчасці. Рэспубліка жыве марнатраўна. Аб'ёмы вытворчасці зменшыліся, а матэрыялаёмістасць і энергаёмістасць узраслі. У той жа час у Венгрыі, блізкай да нас па эканамічных параметрах, спажыванне нафты за пяць гадоў зменшылася ў 2,5 раза.

Сёння мы адносімся да самых энергаёмістых дзяржаў свету. Нават у гэтым годзе мы атрымаем на кожнага жыхара нафты 1,6 тоны, а гэта больш, чым у ФРГ (1,2 тоны) альбо Францыі (1,2 тоны).

Трэба рашуча браць курс на энергазберажэнне. Прыйшоў час лічыць, што і колькі каштуе. Неабходна канкрэтызацыя нацыянальнай энергетычнай праграмы для новых эканамічных умоў. На жаль, за апошнія гады амаль нічога не зроблена па ажыццяўленню жорсткага рэжыму эканоміі. Замест гэтага створаны чарговы Камітэт па энергазберажэнню пры Савеце Міністраў. А чаму гэтым не можа і не павінна займацца Міністэрства энергетыкі? Незразумела. А як з іншымі рэсурсамі? Можа, Урад будзе ствараць камітэты па зберажэнню нафты, газу, металу, гумы, каб чарговая група чыноўнікаў утульна ўладкавалася і выпрацоўвала парадак, каму, па якім тарыфе і што спажываць. Відавочна, што гэтыя людзі не пойдуць на ўкараненне рыначных механізмаў, бо яны рыначнай сістэме не патрэбны.

Цяпер давайце прааналізуем, як рэалізаваны ў нас важнейшыя складаючыя рыначных рэформ, заканадаўча афармлены Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь і прадэклараваныя ў шматлікіх праграмах Урада.

Фінансавая сітуацыя

Недастаткова абгрунтаваныя рашэнні па пытанню грашовага абарачэння і крэдытавання наносяць найбольшы ўрон эканоміцы. Без стабілізацыі грашова-крэдытнай сістэмы, без прадухілення інфляцыі на эканоміку цяжка ўздзейнічаць якімі-небудзь рычагамі. Стрыжнем палітыкі фінансавай стабілізацыі наш Урад, услед за Расіяй, выбраў лібералізацыю цэн, але ў адрозненне ад Расіі, дзе гэта палітыка спалучылася з дэманапалізацыяй сферы гандлю, у нас адбываецца толькі павышэнне цэн. Больш таго, за датацыі, замест адраснай падтрымкі спажыўцоў, павялічваецца дэфіцыт бюджэту. Напрыклад, яўныя і скрытыя датацыі сельскай гаспадарцы ў гэтым годзе па падліках экспертаў склалі амаль трыльён рублёў, але ці дайшлі яны да вытворцаў?

З мэтай правядзення больш-менш самастойнай фінансавай палітыкі Урад увёў разліковыя білеты як дадатковыя наяўныя грошы, якія пасля ўвядзення Расіяй уліку балансу безнаяўных разлікаў фактычна сталі нацыянальнай грашовай адзінкай, і можна было па прыкладу Літвы, Латвіі распрацаваць комплекс мерапрыемстваў па стабілізацыі грашовага абарачэння і спынення гіперінфляцыі. Трэба канстатаваць, што гэтая спроба з-за пралікаў крэдытнай эмісіі, слабай экспартна-імпартнай палітыкі, дрэннай кантралюемасці банкаўскіх структур, парушэнняў у выкананні бюджэту Рэспублікі Беларусь была няўдалай і толькі прадэманстравала наш нізкі рыначны прафесіяналізм. Толькі ў пачатку года было выдадзена крэдытаў амаль на палову трыльёна рублёў — гэта прыкладна 50 працэнтаў валавога нацыянальнага даходу.

Як жа размяркоўваліся крэдыты? Пад якія працэнты?

Так, у мінулым годзе крэдыты выдзяляліся ў сярэднім пад 17,4 працэнта гадавых, а інфляцыя па аптовых цэнах склала 4200 працэнтаў. У бягучым годзе крэдыты ў сярэднім выдзяляюцца пад 68,3 працэнта, але нехта плаціць 210 працэнтаў, а нехта атрымлівае падарункі. Хто ж атрымлівае льготныя крэдыты? Вытворцы? Не! Вось прыклады. Белаграпрамбанк крэдытаваў не вясенне-палявыя работы, а куплю-продаж на 323 мільёны рублёў шампанскага. Белбізнесбанк крэдытаваў маскоўскай кампаніі "Віцязь" 4 мільярды рублёў пад 35 працэнтаў гадавых нібыта на закуп нафты. Усяго ж пастаўлена, прычым амаль праз год, невялікая колькасць нафтапрадукту ужо па сённяшніх цэнах. Банк "Беларусь" крэдытаваў свайго старшыню ў 1992 годзе на 1,5 мільёна рублёў пад 1 працэнт на 40 гадоў, а ў 1993 годзе — на 10 мільёнаў рублёў пад 10 працэнтаў на 5 гадоў. Дадзеныя прадстаўлены Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь.

А вось некалькі прыкладаў парушэння ў 1993 годзе Закона Рэспублікі Беларусь "Аб дзяржаўным бюджэце", прадстаўленых Кантрольнай палатай. За 7 месяцаў 1993 года Урад прыняў 17 пастаноў і распараджэнняў аб фінансаванні дадатковых выдаткаў на суму амаль 59 мільярдаў рублёў. Якімі даходамі яны будуць пакрыты? Урад прадаставіў 38 прадпрыемствам ільготы па падатках на суму 32,5 мільярда рублёў і тым самым прымусіў плаціць іншых за тых, каму даў прывілеі.

Даючы льготы па падатках, Урад фактычна забірае даходы з мясцовых Саветаў і тым самым парушае Закон Рэспублікі Беларусь аб мясцовым самакіраванні. Так, напрыклад, зменшэнне падатку на дабаўленую вартасць Мінскаму аб'яднанню вылічальнай тэхнікі прывяло да таго, што бюджэт не атрымаў 338,7 млн. рублёў. Пры гэтым Савецкі раён горада Мінска не атрымаў 84,7 млн. рублёў. А на такія грошы раён змог бы закупіць для школ дзесятак камп'ютэрных класаў у таго ж аб'яднання. Тым самым і грошы аб'яднанню вярнуліся б і праца рабочым была б. А так атрымліваецца, што мы забіраем грошы ў тых, хто добра працуе, і фінансуем тых, хто не працуе. Не льготы заводам патрэбны, а заказы. Тыя ж камп'ютэры можна было заказаць у свайго вытворцы, а не плаціць валюту за сабраныя на невядома якім заводзе, дарэчы, у Расіі.

Другім дабрадзеем з'яўляецца Міністэрства фінансаў, якое ва ўмовах інфляцыі, даючы адтэрміноўкі па плацяжах у бюджэт (на 1 ліпеня амаль 970 млн. рублёў), фактычна беспрацэнтна крэдытуе банкрутаў.

Камерцыйныя банкі, атрымаўшы ў гэтым годзе львіную долю — каля 686 мільярдаў рублёў, цэнтралізаваных крэдытаў Нацыянальнага банка, практычна не выдалі вытворцам доўгатэрміновых і сярэднетэрміновых крэдытаў. Ды і сам Нацыянальны банк ад сумы цэнтралізаваных крэдытаў выдзеліў прадпрыемствам 0,6 працэнта, а органам кіравання — 32 працэнты. Працягваецца практыка пакрыцця дэфіцыту бюджэту за кошт эмісіі грошай. Нягледзячы на заканадаўчую базу (Закон Рэспублікі Беларусь "Аб каштоўных паперах і фондавых біржах", Міністэрства фінансаў зацягвае выпуск каштоўных папер, што магло б стварыць другасны фінансавы рынак і станоўча ўздзейнічаць на працэс інфляцыі.

Вынік "фінансавай стабілізацыі" такі, што інфляцыя дасягнула 30 працэнтаў у месяц, а агульны доўг дзяржавы ўзрос да памеру бюджэту.

Знешне-эканамічная дзейнасць

Крызіс фінансавай сістэмы паглыбляе слабая экспартна-імпартная палітыка.

Нацыянальны банк сведчыць, што агульны доўг Рэспублікі па знешніх крэдытах і даўгах прадпрыемстваў на 1 кастрычніка 1993 года складае больш аднаго мільярда долараў, у тым ліку дзяржавам, якія раней уваходзілі ў СССР — 499,4 мільёна долараў (Расіі — 484,4, Казахстану — 7,4, Літве — 1,0), іншым дзяржавам — 506,7 мільёна долараў. Ліміт жа на 1993 год, устаноўлены Вярхоўным Саветам, — 710 мільёнаў долараў. Прэзідыум Саўміна на наступны год аб'явіў жадаемы ліміт доўгу — 2 мільярды долараў. Сальда знешняга гандлю на 1 кастрычніка 1993 года за межы былога СССР складае мінус 30,6 мільёна долараў. Адзначым, што яшчэ ў 1992 годзе яно было плюс 209,3 мільёна долараў. Прычына — зніжэнне экспарту амаль на 26 працэнтаў пры зніжэнні вытворчасці на 14,6 працэнта. За апошнія два гады экспарт за межы СНД знізіўся дзесьці на 1 мільярд долараў як у натуральным выражэнні, так і з-за зніжэння сярэдняй цаны экспартнага тавару. Значная частка экспартных тавараў рэалізуецца за мяжу па цэнах, значна ніжэйшых за сусветныя, у тым ліку трактары і калійныя ўгнаенні. Адна пара абутку ідзе на экспарт за 7 долараў, а купляем за 18,5. За кожны кілаграм цукру пераплачваем пяць цэнтаў. Як падлічыў народны дэпутат Аламліеў, за 1,3 мільёна долараў, на якія закуплены адзенне і трыкатажныя вырабы, можна было б купіць у Манголіі 566 тон воўны і вырабіць не менш 800 тысяч касцюмаў, забяспечыўшы працай нашы фабрыкі лёгкай прамысловасці.

"Белгразамежгандаль" гандлюе, як выявіла Кантрольная палата, зусім дзіўна: вывозіцца ў Польшчу шпагат па 1 долару за кілаграм і тут жа па цане, амаль удвая большай, увозіцца такі ж; вывозяцца буракі па 45 долараў за тону, а ўвозяцца марынаваныя па 377 долараў; вывозяцца тамааты ў Польшчу — 600 долараў за тону, а вяртаецца паста — 1300 долараў за тону. У гэтым аб'яднанні толькі прамыя страты складаюць 2,4 мільёна долараў.

Нямэтава выкарыстаны таксама мінеральныя ўгнаенні са стабілізацыйнага фонду на 4,5 мільёна долараў. І з гэтага стабілізацыйнага фонду, калі вось такія розныя арганізацыі збываюць, як вы ведаеце, яны збіваюць цану і на сусветным рынку зрабілі тую несуразіцу, пра якую неаднаразова гаварыў народны дэпутат Сапронаў.

Пры цяперашняй структуры вытворчасці і пры сусветных цэнах плацёжна-гандлёвае сальда з Расіяй вызначаецца экспертамі як адмоўнае: 2-2,5 мільярда долараў за год. Гэта дзесьці па 200-250 долараў на чалавека. Па падліках ААН, у нас прыбытак на душу насельніцтва больш 5 тысяч долараў на асобу. І каб была нармальная стратэгія збалансавання гандлю, нічога тут страшнага не было б, але гэтай стратэгіі няма. Сённяшнія нашы фінансавыя эканамічныя праблемы абумоўлены адсутнасцю стратэгіі ліквідацыі дысбалансу гандлю.

А стратэгія простая. Старшыня Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі Лаўрыновіч сфармуляваў яе так: "Трэба павялічыць экспарт у Расію — будзе і нафта, і газ". Нерэалістычныя надзеі на нярыначныя адносіны, адсутнасць усялякай экспартнай стратэгіі прывялі ў жніўні—верасні да ліхаманкавых спроб разлічыцца за кошт крэдытаў Міжнароднага валютнага фонду, Валютнага фонду рэспублікі.

Некалькі слоў пра клірынг. Задума была добрая: атрымаць амаль на 1,8 мільярда долараў рэсурсаў, паставіўшы ў Расію на такую ж суму аўтамабіляў, трактароў, мяса. Але як рэалізавана? Я хачу сказаць яшчэ пра рэалізацыю. Расія мабілізавала лепшыя свае сілы на падпісанне гэтага клірынгавага пагаднення. Яна прыцягнула прафесіяналаў, спецыялістаў. Мы ж мабілізавалі, каго маглі.

Першае. Цэны ўзяты амаль са столі. Нафта — 128 долараў за тону, мяса — 1400 долараў за тону. Прасцейшы арыфметычны баланс ёсць. А ці лічыліся поўныя затраты па лявонцьеўскіх мадэлях на выпуск клірынгавых тавараў з улікам нашых тэхналагічных магчымасцей? Мабыць тады і цэны, і колькасці былі б іншыя.

Другое. А чаму ў клірынг з аднаго боку не быў уключан газ, а з другога — кошт яго перапампоўкі праз нашу тэрыторыю?

Трэцяе. Калі пагадненне падпісана, дык патрэбен эфектыўны механізм яго рэалізацыі, выгадны прадпрыемствам і рублёва збалансаваны. А атрымалася што? Штрафы Раскантракту — 16,9 мільёна долараў (гэта за тое, што мы несвоечасова нешта робім), а з іх боку — яны нам не плацяць ніякіх штрафаў за тое, што яны ў нас не купляюць пэўнай прадукцыі. Такі кантракт. Можна яго прааналізаваць больш дэталёва. Даўгі Раскантракта — 41,9 мільёна долараў, даўгі Мінрэсурсаў прадпрыемствам — 12,5 мільярда рублёў. Значыцца, нашы прадпрыемствы далі тавары на клірынг, а грошай гэтых не маюць і падрубаецца гэта прамысловасць. І дырэктары заводаў ну проста плачуць, кажуць: цяжка працаваць у гэтых абставінах. Акрамя таго, на пакрыццё страт дзяржавы па клірынгавых аперацыях у бюджэце плануецца 125 мільярдаў рублёў.

Як ідзе прыватызацыя?

Працай і потам некалькіх пакаленняў беларускага народа стваралася агульнанародная ўласнасць, менавіта агульнанародная, а не дзяржаўная. Як сцвярджае дзеючая Канстытуцыя Беларусі, сапраўдным уласнікам з'яўляецца народ. Дзяржава толькі абараняе і стварае ўмовы для яе павелічэння. Прынцып народнай прыватызацыі, гэта значыць, бясплатнай перадачы народу часткі ўласнасці, закладзены яшчэ ў прынятых у 1991 годзе канцэптуальных палажэннях раздзяржаўлення і прыватызацыі. Ён абумоўлены патрабаваннямі сацыяльнай справядлівасці, неабходнасцю ўдзелу ў прыватызацыі ўсіх грамадзян Беларусі, жаданнем стварыць максімальна шырокі пласт уласнікаў, навучыць насельніцтва пачаткам рыначнай эканомікі, неабходнасцю з дапамогай дывідэндаў падтрымаць у пераходны перыяд сацыяльна неабароненыя пласты насельніцтва.

Эфектыўнасць схемы бясплатнай прыватызацыі абгрунтавана вядомым амерыканскім эканамістам Мілтанам Фрыдманам, які пісаў: "Рэальны ўласнік дзяржаўных прадпрыемстваў — грамадства. Стварыце грамадскую карпарацыю, дайце кожнаму грамадзяніну адну альбо сотню акцый, дазвольце ім свабодна прадаваць і набываць гэтыя акцыі". Пасля паўтарагадовых дэбатаў прыняты Закон "Аб імянных прыватызацыйных чэках", які дае прававую аснову бясплатнай народнай прыватызацыі. Разам з пакетам палажэнняў аб ацэнцы каштоўнасці, аб аўкцыёнах, конкурсах, аб камісіі па прыватызацыі, распрацаваных выканаўчай уладай, гэты закон мог бы скласці поўны пакет прыватызацыйных дакументаў для хуткай народнай прыватызацыі.

Але Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь "Аб мерах па рэалізацыі Закона "Аб імянных прыватызацыйных чэках" адкладвае выдачу чэкаў да ліпеня 1994 года. Я мяркую, што гэта недапушчальна позна. На сёння прыватызавана толькі 2,68 працэнта балансавага кошту прадпрыемстваў. Няўжо з 1991 года, калі была прынята канцэпцыя бясплатнай прыватызацыі, не было часу падрыхтаваць працэдуру?

А калі ўжо так, то цяпер трэба хутка арганізаваць выдачу чэкаў па спрошчанай працэдуры. Напрыклад, няхай ваўчарам будзе старонка былога савецкага пашпарта. Гэта дакумент, які цяжка падрабіць і які не вельмі патрэбны, напрыклад, рускамоўная старонка. Можна і іншыя варыянты пашукаць. Шукаюць людзі варыянты ў такой сітуацыі. А калі не ідзе народная прыватызацыя, дык ідзе скрытая прыватызацыя, называемая ў народзе "прыхватызацыяй". Я не буду пералічваць дзесяткі прыкладаў, якія выяўлены Кантрольнай палатай. Многія з іх прыводзіліся ў прэсе. Наогул, як паведаміў Генеральны пракурор, трэць прыватызаванай маёмасці ў 1991 — 1992 гадах была перададзена бясплатна і не за ваўчары. Галоўная ў гэтых прыкладах "прыхватызацыі" — тэндэнцыя "чым кірую, тое і прыватызую". Можа, таму так актыўна некаторыя чыноўнікі выступаюць супраць народнай прыватызацыі.

Закліку "хапай, хто можа" трэба паставіць заслон і падрыхтаваць адпаведныя законы. На жаль, недапрацаваны законы, абараняючыя агульнанародную ўласнасць. Незразумела, хто ў рэспубліцы гаспадар уласнасці, а хто толькі ёю распараджаецца. Толькі па патрабаванню Кантрольнай палаты Урад прыняў некаторыя дакументы, якія рэгулююць распараджэнне дзяржаўнай маёмасцю. Недасканалая нарматыўная база для дзяржаўных прадпрыемстваў і прадпрыемстваў са змешанай формай уласнасці дае неабмежаваныя магчымасці для злоўжыванняў. Напрыклад, аналіз існуючага парадку размеркавання чыстага прыбытку, які застаецца ў распараджэнні змешанага прадпрыемства, сведчыць аб неэфектыўным, а магчыма, злачынным распараджэнні дзяржмаёмасцю, перададзенай у статутныя фонды. Заснавальнікі згодна закону распараджаюцца гэтым прыбыткам па свайму меркаванню. Не забаронена ўвесь яго накіроўваць у фонды, нічога не размяркоўваючы паміж заснавальнікамі. Гэта значыць, дзяржава, уклаўшы, напрыклад, у камерцыйны банк істотныя актывы нічога не атрымлівае.

Другое парушэнне адбываецца пры выхадзе дзяржпрадпрыемства са складу заснавальнікаў. Звычайна вяртаецца ўзнос у статутны фонд (я думаю, што жартаўлівасць гэтага акту ўсім зразумела, так?), а не прапарцыянальная яму частка маёмасці.

Трэцяе парушэнне — заніжэнне каштоўнасці асноўных фондаў пры прыватызацыі.

Адзначым, што ёсць і пэўныя станоўчыя вынікі. Ідзе фарміраванне элементаў рыначнай інфраструктуры, набіраюць сілы новыя формы гаспадарання, паступова пачынае працаваць рыначны механізм попыту і прапаноў. Пакрыху развіваюцца малы і сярэдні бізнес. Зарэгістравана амаль 30 тысяч малых прадпрыемстваў, каля 250 акцыянерных таварыстваў, амаль 4 тысячы кааператываў. Створана каля 1000 сумесных прадпрыемстваў, з іх 185 займаюцца вытворчасцю.

Але мала прыватызаваць прадпрыемствы. Неабходна стварыць умовы для развіцця прадпрымальніцтва, стварыць рыначныя інстытуты. А што атрымліваецца? Большасць прадпрымальнікаў лічыць, што станаўленню прыватнага сектара актыўна перашкаджаюць структуры выканаўчай улады, свядома ствараючы ўмовы для нераўнапраўнай канкурэнцыі з наменклатурным бізнесам.

Першы намеснік старшыні Гаспадарчага суда Рэспублікі Беларусь Кісялёў вымушаны быў адзначыць: "Уся судовая практыка апошніх трох год сведчыць аб тэндэнцыях ... умяшання ў працу недзяржаўных фірм з фактамі ўдушэння, прычым не камерцыйных, а вытворчых структур, неправавымі, эканамічнымі, амаральнымі метадамі праз банкі, дзяржканцэрны, мясцовыя ўлады". У выніку лягчэй устаюць на ногі прадпрыемствы ў галінах, дзе не трэба асаблівай кваліфікацыі, не трэба вялікіх пачатковых інвестыцый (гандаль, паслугі і гэтак далей), але гэтыя галіны мінімальна ўздзейнічаюць на агульную сітуацыю ў эканоміцы і не даюць патрэбных структурных змен.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

(Начало на 1-й стр.)

Окончание доклада В.Ф.КЕБИЧА

В то же время непосредственные наши потребители оторваны от поставщиков и вся острота этой проблемы замыкается на правительстве. Легче всего высказывать недовольство. А вот подключиться к этой проблеме, сообща искать выход многим не хочется.

Но придется, потому что платить и за нефть, и за газ, и за электроэнергию, поставляемую извне, нужно, причем в той валюте, которую требует поставщик. В данном случае речь идет о российских рублях или долларах.

В ближайшее время правительство примет решение об обязательном государственном валютном займе на эти цели сроком на 6 месяцев.

На зимний период нам необходимо иметь в запасе около 1 млн. тонн мазута (пока имеем 500 тыс. тонн), получить по меньшей мере 5 млрд. куб. метров природного газа и 3,5 млрд. кВт/ч электроэнергии от других энергосистем. Это обойдется где-то в 600 млн. долларов, или в 750 млрд. российских рублей по нынешнему курсу.

Большая часть этой суммы будет возмещена выручкой от реализации нашей продукции в Россию, а недостающую придется оплачивать за счет валютных ресурсов, если мы не сумеем получить под это российский кредит.

Вместе в тем, вопросы поставки и оплаты энергоресурсов, рост цен на них продолжают оставаться наиболее острыми. Мы рассчитываем, что здесь окажут помощь и некоторые коммерческие структуры, с которыми есть договоренность, что они произведут частичную оплату за нефть и газ в российских рублях с последующим расчетом в белорусской безналичности.

Начали реализовываться довольно тесные формы прямого сотрудничества с российскими нефтяниками и газовиками. Подписано соглашение об акционировании Белтрансгаза с российским Газпромом.

Начался процесс акционирования мозырского завода с объединением "Мегионнефтегаз". Аналогичные проработки ведутся по объединению "Нафтан".

Положение с энергоресурсами оказывает влияние не только на производство. Обвальный рост цен на них постоянно раскручивает маховик инфляции. До 70 процентов инфляции связано с увеличением цен на нефть и газ.

Поэтому после рассмотрения этого вопроса в правительстве приняты следующие конкретные меры.

Вводятся жесткие нормативы расхода энергоресурсов.

Определены экономические и финансовые санкции за их перерасход.

Сокращается производство энергоемкой и материалоемкой продукции, а часть энергоемких производств будет перепрофилирована.

Это позволит сдержать рост себестоимости продукции и снизить среднемесячные темпы инфляции к середине следующего года с 25 до 10—12 процентов.

Обузданию инфляции будет способствовать ускорение проведения реформ.

Необходимая правовая база для этого у нас создана, складываются рыночные инфраструктуры, идет трансформация государственной собственности. Но при этом нужно отметить, что основные законы о приватизации и приватизационных чеках были приняты только летом, а постановление о чеках еще не принято.

К настоящему времени в республике зарегистрировано 28 тысяч малых предприятий, кооперативов и обществ с ограниченной ответственностью. Создано более 240 акционерных обществ и свыше тысячи совместных предприятий с участием иностранного капитала. Функционирует более 2600 фермерских хозяйств. На долю негосударственных форм собственности только в промышленности приходится около 15 процентов общего объема производства.

В целях скорейшего создания конкурентной среды, активизации производства правительство принимает конкретные меры по осуществлению программы приватизации, утвержденной Верховным Советом.

Имеются реальные возможности уже в будущем году не только выйти на уровни приватизации, определенные программой, а это 20 процентов от стоимости основных фондов, но и существенно превысить эту цифру, особенно в части приватизации предприятий сферы услуг.

Более активное проведение аукционов позволит к середине следующего года иметь в этой сфере не менее 50 процентов приватизированных предприятий.

Особый акцент будет сделан правительством на проведение широкомасштабного акционирования государственной собственности с участием иностранного капитала как из ближнего, так и дальнего зарубежья.

Не приватизируя предприятия, не создавая акционерные предприятия с иностранным капиталом, мы не скоро сможем выйти из кризиса.

Наша республика по-другому не станет привлекательной для тех, кто собирается широко инвестировать в экономику Беларуси. Мы никогда не сбалансируем торговлю, не сбалансируем финансы.

Конечно, поступать при решении этих вопросов надо взвешенно, но не консервативно.

Кстати, международные финансовые организации оценивают эти главные составляющие экономической политики правительства как приемлемые на данном этапе. Эта позиция с их стороны проявилась на состоявшейся в конце октября текущего года встрече консультативной группы международных финансовых организаций по Беларуси.

Было признано, что Беларусь движется по пути рыночных реформ, однако отстают темпы приватизации. По оценке международных экспертов, если наша республика будет придерживаться избранного курса, то уже начиная с 1995 года возможен прирост производства, и это совпадает с оценками правительства.

На этой встрече представители большой группы европейских стран, США и Японии, а также международных финансовых организаций высказались за оказание Беларуси значительной финансовой поддержки. Дополнительно к выделенным по линии Международного валютного фонда 98 млн. долларов как первой части кредита на проведение реформ принципиально решен вопрос, что уже в текущем году будет оформлено выделение еще примерно такой же суммы.

Всего к настоящему времени наш внешний долг без долга России составляет 506 млн. долларов США. Таким образом, правительство вполне укладывается в лимит внешнего долга в размере 710 млн. долларов, который определил Верховный Совет. Долг России в размере 385 млн. будет выплачиваться с 2003 года.

Я это говорю для того, чтобы еще раз внести ясность: кредиты, которые мы получаем от зарубежных партнеров, нам выгодны. И не надо, как это пытаются некоторые делать, устраивать вокруг этого истерику, что, дескать, мы идем в кабалу, проедаем национальное достояние, а рассчитываться будут наши внуки. Поэтому хотел бы заявить: мы ничего не проедаем. Большинство кредитов являются валютоокупаемыми, с низкими процентными ставками и даются нам на льготных условиях.

В конце концов, надо учитывать, что в международной практике существует такое понятие, как кредитная безопасность, и политика правительства полностью соответствует ему. Международный валютный фонд и Мировой банк считают, что предельный уровень внешней задолженности не должен превышать 50 процентов валового внутреннего продукта. На сегодняшний день у нас этот показатель ниже допустимых пределов (около 45 процентов).

Стратегия рыночных преобразований потребовала принципиального изменения курса в области промышленной политики.

Правительством разработана специальная программа структурной перестройки промышленности. Реализация этой программы позволит в ближайшие 5 — 7 лет реконструировать в первую очередь обрабатывающие отрасли и сделать их продукцию конкурентоспособной.

При этом на государственную поддержку могут рассчитывать только перспективные и жизненно важные отрасли. В качестве таких приоритетных отраслей выделены: станкостроение, электроника, приборостроение, производство компьютеров и оборудования средств связи, фармацевтическая промышленность и промышленность полимерных и конструкционных материалов. Для них предусматривается более благоприятный налоговый и кредитный режим.

В течение 1994 года развернутся работы по всем ключевым проектам структурной перестройки. В их числе по таким крупным межотраслевым проектам, как "Белэлектроника", "Компьютер", "Телевидение", созданию и постановке на производство металлообрабатывающих станков, реализующих принципы новых технологий, разработке и освоению выпуска новых конструкционных материалов, лекарственных и диагностических препаратов.

С учетом выделенных приоритетов конверсия оборонного комплекса в 1994 году будет осуществляться в направлении переориентации промышленности на ускоренное освоение и расширение выпуска товаров и услуг, систем и технологий гражданского назначения. Это позволит не только сохранить научно-производственный потенциал этих предприятий, но и создать необходимую базу для внедрения современных информационных технологий в машиностроении и других секторах экономики.

Мы здесь имеем в виду не только перепрофилирование военного производства, но и необходимость ускоренного развития сферы услуг, которая в силу своей экономической специфики может довольно быстро стать источником дополнительных инвестиций. С этой же целью более широко будут использоваться новые экономические структуры негосударственного сектора.

В предстоящем году начнется реализация и ряда проектов, ориентированных на насыщение внутреннего потребительского рынка, развитие импортозамещающих производств и производственной инфраструктуры. Наиболее крупные из них — строительство комплексов глубокой переработки нефти по технологиям западных фирм с привлечением иностранных кредитов, создание и постановка на производство дизельных двигателей многоцелевого назначения и ряд других.

Меры по стимулированию инвестиционной деятельности предприятий и расширению их экспортных возможностей предполагается дополнить активными действиями в области реформирования предприятий государственного сектора с тем, чтобы обеспечить их адаптацию к условиям рынка, повышение заинтересованности и ответственности за результаты работы. Речь, в частности, идет о коммерциализации крупных промышленных предприятий, которая предусматривает их преобразование в государственные акционерные компании рыночного типа.

Наша промышленность, кроме химической и нефтехимической, где причины известны, начинает постепенно преодолевать болезненное состояние, связанное с вынужденной ломкой ранее сложившихся производств и структур и приспосабливаться к правилам и требованиям рыночной экономики. Не всем это удается в одинаковой степени, и для этого имеются достаточно объективные причины.

Здесь правительство видит свою задачу, чтобы поддержать их, помочь преодолеть такое состояние. И это не только конверсируемые предприятия. Немалые трудности переживают отрасли инвестиционного назначения, которые напрямую связаны с возможностями традиционных потребителей их продукции. Это прежде всего относится к станкостроению, тяжелому машиностроению, производству строительных конструкций.

Очень важно помочь этим отраслям пережить трудное время, совершенно очевидно, что через год-два инвестиционная активность возрастет и спрос на их продукцию при соответствующем повышении ее конкурентоспособности несомненно поднимется.

Об этих целях правительство и в дальнейшем будет изыскивать средства бюджета и кредиты. Это вовсе не значит, что государственная поддержка распространится на всех.

Банкротов финансировать больше не будем. Время для адаптации было, и об этом мы предупреждали руководителей, со многими по этим причинам пришлось расстаться. Помощь будет осуществляться только тем, кто работает смело и эффективно, кто на основе серьезного маркетинга осуществляет глубокую перестройку производства на выпуск пользующейся на мировом рынке спросом продукции.

Наша позиция в том, чтобы направлять государственные финансовые ресурсы под конкретные программы и бизнес-планы. Огульный подход мы категорически отвергаем.

Обеспечение продовольствием, проблемы села. Осуществляя экономическую реформу, правительство уделяет особое внимание развитию агропромышленного комплекса, в котором накопилось немало острых проблем, вызванных общим экономическим кризисом. О многих из них говорили депутаты. Это проблема цен и платежей, снабжение энергоресурсами и материально-техническими средствами.

Как бы ни было сложно и трудно, правительство принимало меры по компенсации дополнительных затрат, вызванных либерализацией цен в промышленности, стихийными бедствиями. За истекший период агропромышленному комплексу выделено из бюджета и внебюджетного фонда регулирования розничных цен 460 млрд. рублей, что составляет четверть всех республиканских расходов и свыше 700 млрд. рублей кредитов.

Это три четверти централизованных кредитных ресурсов, направленных в народное хозяйство. Решен, правда с опозданием, вопрос расчетов за реализованную продукцию.

Несмотря на мрачные прогнозы наших оппонентов о срыве сева, уборки, все сельскохозяйственные работы, хотя и с громадным трудом, но были обеспечены и финансами, и ресурсами. Это в немалой степени помогло труженикам села вырастить и убрать неплохой урожай.

Меняется положение к лучшему и в животноводстве.

Проделанная работа и ее результаты дают основания заявить, что поставка основных видов продовольствия на внутренний рынок нынешней зимой не снизится.

Вместе с тем мы не упрощаем ситуацию. Многие хозяйства находятся в труднейшем финансовом положении. Замедлилось обновление основных фондов. Крайне усложнилось содержание социальной сферы.

Поскольку в рыночных условиях основным источником расширенного производства является прибыль, правительство будет последовательно осуществлять курс на переход к свободным закупочным ценам на всю сельскохозяйственную продукцию, что позволит приблизиться к паритету цен между промышленностью и сельским хозяйством.

Конечно, это затронет и розничные цены. Названные меры диктуются не только нашими внутренними условиями. Когда в соседних государствах цены на продовольствие отпущены, а границы "прозрачны", мы не можем действовать иначе.

Будет продолжена и бюджетная поддержка агропромышленного комплекса. В проекте бюджета на эти цели предусмотрено около 2,5 триллиона рублей, или 24 процента от его расходной части. Эти средства будут направляться на реализацию целевых республиканских программ "Зерно", "Сахар", "Растительное масло", финансирование аграрной науки, строительство наиболее важных объектов.

Для выплаты надбавок к закупочным ценам предусматривается 200 млрд. рублей. Однако мы коренным образом меняем порядок их выплат. Они пойдут непосредственно поставщикам продукции, минуя многоступенчатую бюрократическую систему от министерства до района.

Для снижения финансового бремени колхозов и совхозов по содержанию социальной сферы будет продолжена работа по передаче ее на баланс местных Советов. Сейчас прорабатываются связанные с этим вопросы финансирования.

Понимая, что проведение аграрной реформы является делом огромной политической и социальной важности, хотел бы еще раз напомнить точку зрения правительства. Мы ни в коем случае не поставим под удар обеспечение населения продовольствием в угоду чьих-то стремлений к поспешности, ломке, нагнетанию страстей. Все должно идти в рамках закона и здравого смысла.

В соответствии с Законом о собственности на землю правительством приняты необходимые нормативные акты, которые позволяют 2,5 млн. семей реализовать свое право получения земли в частную собственность.

Однако сегодня и в обозримом будущем основную нагрузку в производстве сельскохозяйственной продукции несут и будут нести коллективные хозяйства. Поэтому методы их преобразования будут взвешенными, четко выверенными и ненасильственными. Правительство продолжит линию на реформирование отношений собственности, на активную поддержку фермерских хозяйств, создание акционерных предприятий, добиваясь превращения их в конкурентоспособный сектор сельского хозяйства.

Социальная политика. Правительство и в дальнейшем будет использовать те механизмы социальной политики, которые позволяют смягчить тяготы для населения.

Поскольку пока не удалось остановить рост цен на продукты, которые составляют основной рацион питания, не говоря уже о ценах на промышленные товары, мы пришли к твердому убеждению о необходимости коренного пересмотра наших подходов.

Заканчивается отработка системы адресной помощи со стороны государства. Смысл ее состоит в том, чтобы она дошла прежде всего до тех, кто в ней действительно остро нуждается, а не размывалась бы всем понемногу.

Надо, очевидно, упорядочить систему льгот. Ведь смотрите, что получается. В настоящее время общие расходы на льготы по проезду, жилищно-коммунальным услугам, услугам связи, приобретению медикаментов, топлива, оздоровлению и другие составляют в действующих ценах в расчете на год более 100 млрд. рублей, то есть почти равны месячной сумме выплат пенсий и пособий из фонда социальной защиты. Наша позиция здесь такова: государственные льготы должны получать только социально незащищенные граждане.

Предметом особой заботы правительства по-прежнему будет чернобыльская проблема.

Несмотря на предлагаемое уменьшение в следующем году ставки чернобыльского налога, расходы на эти цели составят 1,5 триллиона рублей, или увеличатся в сопоставимых условиях в 4 раза в то время, как доходы бюджета возрастут в 3,6 раза.

Что касается экономически активной части населения, то главным источником ее благосостояния, безусловно, должна быть оплата труда, поставленная в прямую зависимость от производственного вклада работников. К сожалению, здесь у нас, если говорить о материальном производстве, контроль над уровнем оплаты труда со стороны государства фактически утрачен.

Совершенно очевидно, что наращивание заработной платы, не подкрепленное увеличением производства продукции, не увязанное с производительностью, подрывает нашу экономику, является мощным катализатором инфляционных процессов, ведет к дальнейшему спаду уровня жизни населения.

Ведь пустые деньги, не обеспеченные товарной массой, ничего не дают, они только еще больше обесцениваются.

Правительство уверено, что этому нужно положить конец. Мы вновь предлагаем Верховному Совету сделать единую тарифную сетку оплаты труда обязательным, а не просто рекомендательным документом.

Надо также наделить Государственный комитет по труду и социальной защите населения правами ограничивать на государственных предприятиях экономически неоправданный прирост средств, направляемых на оплату труда, а быть может и ввести прогрессивный налог на заработную плату, превышающую нормируемую величину.

Все это явится серьезной мерой антикризисного характера.

Одним из важнейших направлений всей нашей социальной политики было и остается решение жилищной проблемы. Но сама эта политика претерпела существенные изменения. С возникновением рынка жилья, с появлением у многих граждан возможностей строить собственное жилье и ограничением таких возможностей у государства острие заботы государства в обеспечении жильем направлено на семьи, имеющие невысокие доходы, и на то, чтобы способствовать через систему льготных кредитов строительству собственного жилья.

В связи с этим, хотя структура жилищного строительства существенно поменялась в пользу индивидуального сектора, в целом темпы жилищного строительства не снижаются. За 10 месяцев построено жилья больше, чем в прошлом году. Правительство сохранит этот курс и в дальнейшем.

Уважаемые народные депутаты!

Доложенная вам система антикризисных мер, которые правительство намерено твердо осуществлять, положена в основу экономической программы и бюджета на будущий год, внесенных в Верховный Совет.

И еще. Мы имеем предложения по глубокой реформе Совета Министров и его аппарата. Доложено об этом Верховному Совету будет отдельно при рассмотрении кадровых вопросов.

Реализация этих мер позволит затормозить темпы спада производства. Мы рассчитываем, что валовой внутренний продукт, национальный доход и объем промышленного производства снизятся на 4—5 процентов. Это почти в три раза меньше, чем в текущем году.

А в сельском хозяйстве реально можно выйти на прирост продукции в пределах полутора-двух процентов.

В этих же пределах определяется рост производства товаров народного потребления.

В совокупности со снижением уровня инфляции примерно в два раза это позволит не увеличивать разрыв между ростом денежных доходов и предполагаемым ростом индекса потребительских цен.

Если нам это удастся сделать не превысив уровень дефицита бюджета, то можно будет считать, что самый трудный период реформ мы сможем пройти с наименьшими издержками.

Наша экономика и наше общество обладают далеко не исчерпанным потенциалом. Они имеют возможности выйти из того тяжелого положения, в котором сегодня находятся.

И наша с вами задача сделать так, работать таким образом, чтобы этот потенциал был максимально использован в интересах нашего государства.

Аб шляхах выхаду Рэспублікі Беларусь з крызіснай сацыяльна-эканамічнай сітуацыі

(Пачатак на 1-й і 2-й стар.)

Заканчэнне даклада С.С.ШУШКЕВІЧА

Кіраванне дзяржаўным сектарам

У рынкавых умовах дзяржава клапоціцца аб эфектыўным выкарыстанні дзяржаўнага сектара эканомікі. У пераходны перыяд яна абавязана рыхтаваць прадпрыемствы і іх кіраўнікоў да рынку, але пры гэтым не забываць, што да прыватызацыі кантроль за маёмасцю ажыццяўляе дзяржава, і дзяржаўная маёмасць, як правільна сказаў намеснік старшыні Рэспубліканскай партыі працы і справядлівасці М. Ромаш, павінна выкарыстоўвацца для ўсяго беларускага народа, а не для абагачэння асобных груп насельніцтва.

Неабходна ўвесці кантрактную сістэму гаспадарання па прыкладу Кітая. Яна вызначае жорсткую залежнасць аплаты працы кіраўнікоў ад канчатковых вынікаў. Атрымаў прыбытак — маеш добрую зарплату, а не стрымаў абяцанне аб нарматыве прыбытку — уступі месца другому.

Сёння, па дадзеных Дзяржкамстата, 437 стратных прадпрыемстваў. Агульная сума страт — 30 мільярдаў рублёў. Нават прадпрыемствы, якія забяспечваюць прыбытак, трымаюцца не за кошт павышэння эфектыўнасці і рэнтабельнасці (яна ўпала амаль на трэць толькі ў мінулым годзе), а за кошт павышэння цэн.

Сур'ёзна непакоіць праблема інвестыцый. Асноўныя фонды прамысловасці аднаўляюцца дрэнна. Толькі пятая частка прыбытку (каля 40 мільярдаў рублёў), атрыманага прадпрыемствамі ў 1992 годзе, была накіравана на ўзнаўленне. Негатыўныя вынікі для прадпрыемстваў мела зацягнутая пераацэнка асноўных фондаў, якая павысіла іх кошт толькі ў 16,4 раза, калі індэкс інфляцыі ў 1992 годзе па аптовых цэнах склаў 42 разы.

Доля амартызацыйных адлічэнняў у фонд накаплення зменшылася з 80 працэнтаў у 1990 годзе да 12 працэнтаў у 1992 годзе. Для аднаўлення інвестыцыйных рэсурсаў прадпрыемстваў неабходна спрасціць парадак выкарыстання праву на паскораную амартызацыю. Заканадаўча гэта норма дзейнічае, аднак парадак атрымання дазволу на выкарыстанне яе вельмі ўскладнены.

У цяжкім фінансавым становішчы знаходзіцца значная частка калгасаў і дзяржгасаў. За 1992 год 8 з іх закончылі год са стратамі, за 8 месяцаў бягучага года — 65. Не лепшае становішча ў фермерскіх гаспадарках. Адна з прычын такога становішча — крызіс энергарэсурсаў, адсутнасць у мінулым годзе парытэту цэнаў на сельскагаспадарчую і прамысловую прадукцыю. Я мог бы прыводзіць многа лічбаў, яны ў мяне ёсць па спаду сельскагаспадарчай вытворчасці, але мне здаецца, што ўсе іх тут цудоўна ведаюць. Я прывяду толькі адну лічбу, што калі ўсё будзе ісці так, то ў наступным годзе наша жывёлагадоўля ў два разы зменшыцца ў параўнанні з 1990 годам. Гэта сумны такі вынік.

Вялікае здзіўленне выклікае пастаяннае жаданне структур выканаўчай улады стрымліваць працэс выдзялення зямель для фермераў, для будаўніцтва жылых дамоў, вядзення агародніцтва і садаводства. Трэба адзначыць, што разгледжаныя Прэзідыумам Вярхоўнага Савета тройчы за апошнія гады пытанні ажыццяўлення зямельнай рэформы ў рэспубліцы садзейнічалі некаторай актывізацыі практычнай дзейнасці ў гэтым напрамку. На 1 ліпеня 1993 года створаны 2670 сялянскіх фермерскіх гаспадарак. У сярэднім на адну фермерскую гаспадарку прыпадае каля 20 га. Атрыманне грамадзянамі ўчасткаў зямлі для вядзення гаспадаркі яскрава паказала, што нават у неўраджайным 1992 годзе рэспубліка не адчувала праблем з бульбай і гароднінай, бо грамадзяне забяспечылі сябе гэтымі прадуктамі самі.

На жаль, выканаўчыя ўлады ўсіх узроўняў не прыкладаюць дастаткова намаганняў для выканання законаў і пастаноў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па пытаннях зямлі, прыярытэтнага сацыяльна-культурнага і эканамічнага развіцця сяла і аграпрамысловага комплексу, сялянскіх (фермерскіх) гаспадарак.

Такім чынам, паспрабуем адзначыць асноўныя прычыны крызісу.

Прычына першая. Тэхналагічная адсталасць па сусветных мерках, нябачная пры замкнутай эканоміцы і танных рэсурсах, ва ўмовах лібералізацыі знешнеэканамічных зносін і набліжэнні цэн на рэсурсы да сусветных прывяла да неканкурэнтаздольнасці значнай часткі нашай прадукцыі і рэзкага скарачэння магчымасцей імпарту рэсурсаў. Працэс будзе паглыбляцца, бо праз год — два расійскі рынак нічым не будзе адрозніваецца ад сусветнага.

Другая прычына крызісу. Рэзкае неабарачальнае скарачэнне ваенных заказаў і абумоўленая ім канверсія абароннай прамысловасці. Гэтыя дзве прычыны ад нас не залежаць — ні ад Урада, ні ад Вярхоўнага Савета, і мы можам толькі канстатаваць, што гэта так. Што да далейшых прычын, тут справа іншая.

Трэцяя прычына. Сітуацыя ўскладняецца з-за крызісу фінансавай сістэмы. Яму спрычыніліся як знешнія фактары, так і дапушчаныя памылкі пры ўвядзенні нацыянальных разліковых білетаў, нярынычная крэдытная палітыка, прамаруджанне пры стварэнні рынку грашовых сродкаў краін СНД. Няўдалыя спробы адміністрацыйнымі метадамі рэгуляваць разлікі паміж краінамі СНД прывялі да адтоку з рэспублікі "мяккіх валют" і ў выніку да іх дэфіцыту пры ўзаемаразліках. Па ацэнках экспертаў, вываз капіталу за межы Рэспублікі Беларусь складае некалькі мільярдаў долараў у год. Урад якіх-небудзь разлікаў з гэтай нагоды не публікаваў. Адміністрацыйныя заклікі да дэкларавання капіталу ў замежных банках ні рублёў, ні долараў не вернуць. Трэба стварыць рынычныя ўмовы для вяртання капіталу (я яшчэ пра гэта скажу).

Чацвёртая прычына крызісу. Самаўхіленне Урада ад вырашэння праблем вытворчага характару, слабы кантроль за дзяржаўнай маёмасцю і прыбыткам. Здаецца, што Урад занадта займаўся напісаннем тэарэтычных праграм перабудовы прамысловасці, канверсіі, развіцця прадпрымальніцтва і палітычнай дэкларацыі тыпу: будзе Саюз — будзе ў кватэрах цёпла. Я хачу сказаць, што тая праграма эканамічнага развіцця, якую мы атрымалі, яна прагназуе падзеі да 2010 года, а тое, што нічога па прагнозах не здарылася таго, што яны прагназавалі ў 1993 годзе, яны проста не заўважаюць. Я не ведаю, хто там такія паперы піша. Большасць гэтых дакументаў адарвана ад канкрэтных вытворцаў. У іх не закладзены механізмы рэалізацыі намераў. Утварыўшы шматлікія надміністэрскія ўпраўленні і дэпартаменты, Саўмін абмежаваў уладу міністраў, якім паўнамоцтвы надаў Вярхоўны Савет. Тым самым размылася персанальная адказнасць за даручаную справу. А калі не кожны кіраўнік дакладна ведае, за што адказвае і перад кім, ствараюцца спрыяльныя ўмовы для ўседазволу і бясчынстваў чыноўнікаў. Шлях да рынычных адносін ускладняецца, а прастора для карупцыі — пашыраецца. Трэба зазначыць, што справы былі б яшчэ горшымі, калі б Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя не ўзяла на сябе цяжар праблем каардынацыі і эканамічнага рэгулявання на ўзроўні прадпрыемстваў. Вынік сумны — фактычна не выкананы ні адзін з пунктаў Дзяржаўнай праграмы БССР па стабілізацыі эканомікі і сацыяльнай абароне насельніцтва. Не ўдалося пераадолець галоўныя негатыўныя тэндэнцыі ў эканамічным і сацыяльным развіцці рэспублікі. Урад не знайшоў сіл і рашучасці пайсці па сапраўды рынычнаму шляху. Зараз эканоміка падышла да той мяжы, за якой рэзкі спад вытворчасці, масавае беспрацоўе, гіперінфляцыя. Урад не рашыўся ісці да рынку і да апошняга моманту накіроўваў усе намаганні на "восстановление нарушенных связей", маючы на ўвазе пераважна негаспадарчыя. Такі курс затармазіў рэформы, расцягнуў на некалькі гадоў шок ад цэнавай тэрапіі, не падтрыманай стварэннем рынку малых вытворцаў, і зусім не даў тэрапіі прамысловасці. Супярэчлівасць, разгубленасць, павольнасць, я б сказаў, нават млявасць Урада павергла саму ідэю рэформ дыскрэдытацыі. Не курс рэформ прывёў да поўнага развалу эканомікі, а іх поўная адсутнасць.

Цяпер у даведзенай да поўнага краху эканоміцы ліхаманкавае правядзенне мер, надыктаваных Міжнародным валютным фондам, можа прывесці да нацыянальнай катастрофы. Таму лічу, што патрабуецца сур'ёзнае кадравае абнаўленне ва ўрадавых структурах, адказнасць за эканамічную рэформу. Сёння ў Беларусі дакладна праявіліся прафесіяналы ў галіне рынычнай эканомікі з ліку дырэктароў прадпрыемстваў, прадпрымальнікаў, парламентарыяў, якія здольны рэалізаваць кардынальныя рынычныя рэформы.

У тым, што гэта не зроблена да гэтага часу, ёсць віна і Прэзідыума Вярхоўнага Савета, і яго Старшыні. Скажу прама: нельга ў гэтай сітуацыі спасылацца на ўрадавую большасць у Вярхоўным Савеце. Трэба было больш намаганняў прыкласці, каб у рамках Канстытуцыі ўзмацніць кантроль за дзейнасцю Урада, знайсці механізм уздзейнічання на яго эканамічную палітыку і персанальны склад.

2. РАШУЧЫЯ РЭФОРМЫ — ВЫХАД З КРЫЗІСУ

Неадкладныя меры па рэфармаванню павінны стаць асновай эканамічнай праграмы і бюджэту на 1994 год. З іх я акцэнтаваў бы ўвагу на наступных.

Першае. Паскарэнне працэсу стварэння прыватнага сектара эканомікі шляхам неадкладнай прыватызацыі.

Другое. Захаванне флагманаў прамысловасці. Я хачу адразу падкрэсліць, што нельга пры любой прыватызацыі ісці на тое, каб зруйнаваць тое, чым ганарыцца Беларусь, тое, што яны тут манапалісты гэта не страшна, трэба, каб яны былі канкурэнтаздольнымі на знешнім рынку, і трэба гэта рабіць.

Трэцяе. Стварэнне дзеючай і стабільнай крэдытна-фінансавай сістэмы, уключаючай канвертацыю ўсіх грашовых адзінак былых рэспублік СССР.

Чацвёртае. Актыўная экспартная палітыка і стварэнне максімальна шырокага мытнага саюза.

Пятае. Стварэнне сістэмы сацыяльнай абароны, інфраструктуры падтрымкі і працаўладкавання, у тым ліку на грамадскіх працах.

Паспрабуем азначыць прыярытэты па кожнаму з накірункаў.

Народная прыватызацыя

Мэты прыватызацыі — пераўтварэнне ўсіх грамадзян у актыўных уласнікаў, стварэнне вышэйшай матывацыі да працы, павышэнне прадукцыйнасці працы і, як вынік, эфектыўнасці ўсёй эканомікі.

Прыватызацыя ў нас карэнным чынам адрозніваецца ад прыватызацыі ў Францыі, Англіі ці Аўстрыі. Там дзяржаўныя прадпрыемствы функцыянавалі ў рынычнай гаспадарцы. У нас мэта прыватызацыі, па-першае — стварэнне базы рынку, якая стане асновай для структурнай перабудовы. Па-другое, стварэнне пласта ўласнікаў. Добра сказаў Святаслаў Фёдараў: "Пакуль не з'явяцца мільёны ўласнікаў, уздыму эканомікі не будзе". Я сказаў бы, што пацвярджаю ўвесь час гэтыя словы.

Згодна з зацверджанай намі Дзяржаўнай праграмай прыватызацыі дзве трэці агульнанароднай уласнасці трэба вярнуць народу ў прыватную ўласнасць, пры гэтым у 1993 годзе мы павінны прыватызаваць дзесятую частку, а ў 1994 годзе ўжо пятую частку... На самой справе прыватызавана адна трыццаць восьмая, калі палічыць, 2,68 працэнта.

Рашэнне раздаць бясплатна частку ад прыватызуемай маёмасці неабходна не марудзячы выконваць і весці народную прыватызацыю строга паралельна з іншымі яе формамі. Чаму частку прыватызуемай маёмасці вырашана направіць на продаж за грошы? Прадпрыемствы маюць патрэбу ў мадэрнізацыі, інвестыцыі ўзяць няма адкуль, а гэта галоўны спосаб прыцягнуць накапленні юрыдычных асоб, іншаземных інвестараў, насельніцтва.

Я перакананы, што калі нашы тутэйшыя будуць мець магчымасць набыць вартасную маёмасць і за долары, то дзяржава мае шанс атрымаць у стабілізацыйны фонд тыя долары, што прывезены з Польшчы, Турцыі і іншых краін. Але Вярхоўны Савет павінен быць надзейным гарантам, што дзяржава не ўвядзе людзей у зман. Недапушчальна выкарыстанне прыватызацыйных грошай на латанне дзірак у бюджэце, гэта значыць праяданне і ўтрыманне новых чыноўнікаў. Продаж актываў для пакрыцця бягучых пасіваў — гэта перакладанне нашых праблем на плечы дзяцей і ўнукаў.

Рашэнне знойдзе падтрымку ў народзе, калі Вярхоўны Савет зможа строга кантраляваць паступленне сродкаў ад прыватызацыі і іх накіраванне, я падкрэсліваю, Вярхоўны Савет, на структурную перабудову эканомікі, што прывядзе і да росту дывідэндаў для тых, хто атрымаў сваю долю бясплатна.

Такім чынам, мы маем шанс прывабіць свабодныя капіталы ў інвестыцыі і тым самым стрымаць інфляцыю. Калі сродкі ад продажу асноўных фондаў мы накіруем на рэалізацыю плана аздараўлення эканомікі, то створым новыя працоўныя месцы, падтрымаем жыллёвае будаўніцтва. Важна, каб выкупная цана не была заніжана, а такіх прыкладаў шмат. Эксперты Міжнароднага валютнага фонду на двух прыватызаваных прадпрыемствах правялі даследаванні і прыйшлі да высновы, што іх цана рэзка заніжана. Напрыклад, мотавелазавод за гадавы прыбытак здольны акупіць выдаткі на яго набыццё.

"Прыхватызацыя" скампраметавала ідэю прыватызацыі. Таму пачатковы этап народнай прыватызацыі павінен быць хуткім і эфектыўным. З аднаго боку, па прыкладу Францыі, якая пачала новы этап прыватызацыі з сусветна вядомых кампаній "Бюль", "Томсан", "Рэно", "Банк нацыяналь дэ Пары", трэба пачаць вялікую прыватызацыю з продажу акцый вядомых заводаў паралельна за грошы і чэкі: трактарнага, аўтамабільнага, халадзільнікаў, тэлевізараў. Дарэчы, самі кіраўнікі жадаюць акцыяніравання прадпрыемстваў, і мы павінны іх падтрымаць. Наша задача — захаваць галоўныя заводы рэспублікі, знайсці інвестыцыі для іх мадэрнізацыі і павышэння канкурэнтаздольнасці ў новых умовах, і тады яны самі стануць лакаматывам для значнай часткі нашай прамысловасці. Трэба толькі, каб яны больш замыкаліся на нацыянальную эканоміку.

Клапоцячыся аб стварэнні канкурэнцыі ў рэспубліцы і кіруючыся антыманапольным законам, нельга дапусціць раздраблення заводаў-гігантаў, галоўная задача якіх — захаванне канкурэнтаздольнасці на знешнім рынку.

Разам з тым мы проста абавязаны клапаціцца аб стварэнні малых прадпрыемстваў, у тым ліку канкурыруючых за атрыманне заказаў гігантаў. Як сведчыць практыка развітых еўрапейскіх краін, менавіта 70 працэнтаў працоўных месцаў даюць малыя прадпрыемствы. З другога боку трэба неадкладна распачаць масавую малую прыватызацыю, узяўшы за прыклад Ніжні Ноўгарад (мадэль рэформ знізу Яўлінскага — Нямцова), тым больш, што існуе беларускі маладзечанскі аналаг, і я спадзяюся, што аўтары тут раскажуць гэта.

Важная задача малой прыватызацыі — стварэнне канкурэнцыі шляхам раздраблення асноўных фондаў камунальных прадпрыемстваў і гандлю. Эфектыўнасць дасягальная, калі кожны аб'ект будзе прыватызавацца па індывідуальнаму праекту з улікам яго спецыфікі. У адных выпадках прыярытэты павінны быць аддадзены працоўным калектывам, у другіх — актыўным інвестарам, якія здолеюць больш рацыянальна выкарыстаць уласнасць, у трэціх — замежным інвестарам, напрыклад, з Расіі ці Германіі, якія прапануюць пастаўкі сыравіны ці новую тэхналогію, або ўзлагодняць падыходы да замацавання (ці заваёвы) рынкаў збыту.

Я вам скажу, што вельмі цікавая гаворка была ў мяне неаднаразова з кіраўнікамі буйных прадпрыемстваў. Мы самі робім пастаўкі Расіі, каб страціць там гэты рынак. Мы забараняем у шэрагу выпадкаў расійскаму прыватнаму капіталу акцыянаваць, напрыклад, Мінскі трактарны завод. І там, на гэтых розных цэнах, яны стварылі добрыя ўмовы для таго, каб мы сталі неканкурэнтаздольнымі, а ў Расіі — каб у выніку канверсіі з'явіўся свой трактарны завод. Мы страцім рынак, і нам прыйдзецца разбураць гэта. І глядзіце, нікому не выгадна: ні Расіі, ні нам. Таму што так яны ўкладаюць фонды ў тыя прадпрыемствы, якія трэба моцна рэарганізаваць, а тут у тое, якое цудоўна працуе. Так што гэта значна больш выгадныя ў межах садружнасці ўмовы.

Я яшчэ магу прыводзіць многа прыкладаў, але, ведаеце, не трэба адзіны падыход да прыватызацыі. Краму можна прыватызаваць... няхай самі жыхары акцыяніруюць. Суседнюю няхай возьме ў арэнду нехта замежны. Трэба, каб усё ішло па падыходу да індывідуальнага праекта. Галоўнае — стварыць крытычную масу прадпрымальнікаў, якая яшчэ да рэформы існавала ў Польшчы і якая аблегчыць умовы жыцця насельніцтва, дасць дэмакратычны электарат да выбараў.

Ідэальнай схемы прыватызацыі не існуе, з кожнай будуць нязгодны тыя ці іншыя групы насельніцтва. Неабходна выбраць варыянт, які і з пункту гледжання эфектыўнасці, і з пункту гледжання інтарэсаў калектыву, і з пункту гледжання сацыяльнай справядлівасці з'яўляецца проста прымальным. Я нават хацеў сказаць найбольш прымальным, а потым падумаў, пабаяўся. Калі ёсць прымальны варыянт для ўсіх, трэба на яго ісці. Мы не павінны дапусціць стварэння маленькай кучкі багацеяў і збяднення большасці насельніцтва.

Вопыт прыватызацыі ў суседніх краінах абавязвае быць падрыхтаванымі для вырашэння шэрагу складаных праблем.

Першая праблема — узгадненне інтарэсаў калектыву прадпрыемства і астатніх грамадзян, процідзеянне перадачы часткі правоў уласніка староннім асобам і ў прыватнасці ўласнікам імянных прыватызацыйных чэкаў. Адміністрацыя будзе змагацца з іншымі буйнымі інвестарамі за права кантролю над прадпрыемствам. Ёй цяжка будзе ўсвядоміць, што нейкім людзям належыць частка ўлады толькі таму, што яны прынеслі сюды нейкія чэкі. Акрамя таго, у межах аднаго прадпрыемства розныя групы будуць змагацца з дапамогай чэкаў за кантроль над прадпрыемствам, па-рознаму бачачы перспектыву прадпрыемства. Многія прадпрыемствы не пазбегнуць істотнага скарачэння калектываў. Магчыма, для эфектыўна працуючых калектываў мэтазгодна прадастаўленне іх кіраўнікам крэдытаў для набыцця пэўнай колькасці акцый. На іншых жа прадпрыемствах па прыкладу мадэлі Баладзюра не пазбегнуць змены кіраўніцтва.

Трэба адзначыць, што народная прыватызацыя з дапамогай імянных чэкаў ідзе на карысць у першую чаргу працоўным калектывам, таму што яны атрымліваюць 20-працэнтную скідку, але ёсць небяспека, што калі акцыі раздаць толькі членам працоўнага калектыву, то пераможа імкненне да неадкладнага спажывання за кошт прыбытку. Каб прадпрыемства развівалася, патрэбен гаспадар, уладар кантрольнага пакета, асабіста зацікаўлены ў доўгатэрміновай эфектыўнасці, а не ў імкненні зняць вяршкі набытага прадпрыемства, перакачаць капітал за мяжу і магчыма самому там апынуцца.

Другая праблема. Карупцыя і спекуляцыя каштоўнымі паперамі пры адсутнасці вопыту ў большасці ўласнікаў прыватызацыйных чэкаў. Таму мэтазгодна продаж акцый за чэкі і рублі весці паралельна. Гэта дасць магчымасць ажыццявіць аб'ектыўную кацыроўку акцый і вызначыць рэальную каштоўнасць прыватызацыйных чэкаў.

Інвестыцыйныя фонды, нават маючы дзяржаўную ліцэнзію, не даюць гарантый, што і акцыянеры ў адзін дзень не застануцца ні з чым. Ну, гэта, вы ведаеце, было ў Расіі, у Санкт-Пецярбургу, гэта перадавалася ў нас па тэлебачанню па гэтым канале, усім усё добра вядома. Неабходна пастанова, якая абавяжа вось гэтыя структуры засведчваць гадавыя справаздачы ў незалежных аўдытараў. Ну, а ў нас ужо падрыхтоўка да гэтага ёсць, і па такім шляху можна пайсці. Праблема не толькі ў тым, хто будзе праводзіць прыватызацыю — камісіі Дзяржкаммаёмасці, выканкомы, галіновыя міністэрствы. Праблема ў тым, хто кантралюе ход прыватызацыі. І ў прэзідэнцкай Францыі, і ў парламенцкай Англіі гэта функцыя парламента. Бескантрольнасці пры прыватызацыі павінен быць пакладзены канец. Тут магчымы варыянты. Першы — як у Эстоніі, дзе ў склад прыватызацыйнага ведамства ўваходзяць прадстаўнікі парламента, міністры фінансаў і эканомікі. Другі. Калі камісіі па прыватызацыі толькі рыхтуюць прадпрыемства да прыватызацыі, а продаж рэалізуе фонд маёмасці, які кантралюе Вярхоўны Савет.

Пры рэалізацыі любога з варыянтаў прыватызацыі перавагу належыць аддаваць рынычным спосабам, гэта значыць конкурсам, аўкцыёнам. Акцыі не павінны прадавацца на біржах, кантралюемых кучкай прыватных асоб. Нельга недаацэньваць ролю прэсы ў фарміраванні свядомых адносін насельніцтва да прыватызацыі і стварэнні бар'ераў на шляху маёмасных злачынстваў пры прыватызацыі.

Трэцяя праблема. Магчымасць скупкі прыватызацыйных чэкаў і, такім чынам, уласнасці буйнымі банкамі і інвестыцыйнымі фондамі з вялікай доляй дзяржмаёмасці. У выніку атрымаецца новая калектыўная гаспадарка, гэта значыць да існуючых манапалістаў дададуцца новыя. Стварэнне такіх калектыўных гаспадарак на базе ліквідуемых міністэрстваў са старым апаратам кіраўнікоў можа скампраметаваць ідэю прыватызацыі. Выхад — стварэнне прыватных холдзінгавых кампаній, забяспечваючых увесь жыццёвы цыкл вытворчасці, уключаючы навуку. Стваральнікамі холдзінга могуць быць кіраўнікі прадпрыемства, Дзяржмаёмасць, спецыялісты міністэрстваў. Такая мадэль добра працуе ў Расіі пры прыватызацыі прадпрыемстваў ваенна-прамысловага комплексу.

Чацвёртая праблема. Рэгуляванне ўдзелу замежнага капіталу ў прыватызацыі. Пры склаўшымся курсе валют гэта вельмі цяжкая праблема. Тут неабходны пэўныя абмежаванні, каб абараніць інтарэсы беларускага насельніцтва пры продажы акцый грамадзянам як далёкага, так і блізкага замежжа. Урад можа пакінуць, напрыклад, за сабой залатую акцыю з тым, каб забяспечыць стратэгічны кантроль над некаторымі прадпрыемствамі. Замежныя капіталы павінны быць у першую чаргу накіраваны на стварэнне новых эканамічных аб'ектаў, у тым ліку на базе недабудаваных і ліквідуемых.

Аснова рэформы — гэта людзі. Усё робіцца імі і дзеля іх. Наша задача — пераканаць кожнага, што ён можа і павінен стаць уласнікам, гаспадаром. Увесь сярэдні клас — прадпрымальнікі. Прыватызацыя — гэта і шлях скарачэння дзяржаўнага апарату. Большасць спецыялістаў прадпрыемстваў, ведамстваў, дзяржаўных КБ павінна перамясціцца з дзяржаўнай службы ў прыватны холдзінг. Але не павінна быць так, што чалавек лічыцца на дзяржаўнай пасадзе, атрымлівае зарплату, а на самой справе працуе ў прыватнай фірме.

Неадкладныя меры па стабілізацыі грашовай сістэмы

Зразумела, што часткова яны залежаць ад таго, якую альтэрнатыву ў гэтай сесіі мы выбіраем пры ўваходзе ў рублёвы саюз — пераходзім на расійскія рублі ці рыхтуемся да ўвядзення нацыянальнай валюты.

Трэба зазначыць, што пагадненне аб эканамічным саюзе, аб рублёвай зоне рыхтавалася доўга. Размоў было многа, а як высветлілася, ёсць пакуль што супярэчлівыя дэкларацыі без дэталёвай прапрацоўкі ўсіх умоў аб'яднання грашовых сістэм. Зноў, як кажуць у Расіі, "телегу поставили впереди лошади". І, здаецца, канчатковая канкрэтызацыя пытанняў пагаднення аб грашовым саюзе будзе вырашана толькі пасля выбараў у Расіі ў снежні. Як заявіў міністр фінансаў Расіі Б. Фёдараў (цытую): "Ратыфікацыя пагаднення не патрабуе неадкладнага аб'яднання грашовых сістэм і не выключае ўвядзення ўласных валют". Пры любым варыянце аб'яднання наіўна разлічваць на аднабаковыя выгады — аўтаматычнае крэдытаванне, атрыманне патрэбнай масы расійскіх рублёў. Трэба добра зразумець, што ўсе пытанні будуць вырашацца на рынычнай аснове, а лічыць у Маскве ўмеюць. Пры першай альтэрнатыве, гэта значыць, расійскія рублі ў нас будуць. Будуць тэхнічныя выгады. Лічыць у адной валюце ўсё ж лепш. Але і клопаты аб стабілізацыі мы ў значнай ступені дэлегуем у Маскву. Пры другой будзем мець крыху больш свабоды пры кіраванні фінансамі, але і больш адказнасці. Вяртанне да рубля можа быць дастаткова цяжкім для нас — заработная плата, пенсіі і стыпендыі ў нас розныя, і незразумела, як пасля пераводу ў рублі пасіваў, актываў і кантрактаў не выклікаць інфляцыю і страту канкурэнтаздольнасці прадукцыі і далейшае зніжэнне дабрабыту насельніцтва. Гэта можа быць і такі эфект. Але галоўнае — рэформы ў Расіі зайшлі значна далей. У Расіі і прыватная ўласнасць на зямлю з правам яе продажу, і створаны значны прыватны сектар у прамысловасці, і накоплены значныя капіталы. Безумоўна, ва ўмовах адзінай грашовай сістэмы прыватны расійскі капітал прыйдзе ў Беларусь і значна зменіць тут сітуацыю, у тым ліку і палітычную. Пры гэтым трэба мець на ўвазе, што да аб'яднання грашовых сістэм, а дакладней да ліквідацыі "зайчыкаў" згодна з пагадненнем мы павінны ўзгадніць з Цэнтральным банкам Расійскай Федэрацыі сацыяльную (размеры пенсій і мінімальных зарплат), валютную, мытную і, галоўнае, грашова-крэдытную палітыку. Пытанне аб грашова-крэдытнай сістэме мае палітычны аспект. Артыкул 5 нашага канстытуцыйнага закона — Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце канстатуе, што "Рэспубліка Беларусь стварае сваю фінансава-крэдытную сістэму". І таму, відаць, вырашэнне гэтага пытання патрабуе канстытуцыйнай большасці.

Але вернемся да эканамічнага аспекту. Пакуль што ў падпісаным пратаколе наш бок абавязаўся, што ў наступным годзе дэфіцыт бюджэту не павінен перавышаць 10 працэнтаў унутранага валавога прадукту, а аб'ём крэдытавання бюджэту — не больш 9 працэнтаў. У той жа час пакуль што Расія ніякіх абавязкаў не ўзяла. Усе абавязкі павінны толькі мы ўзяць. А яе афіцыйныя асобы — міністр фінансаў, намеснік міністра — друкуюць супярэчлівую інфармацыю, у тым ліку і аб курсе абмену — ад 1:1 да 1:4. Відаць, у гэтай справе кропку могуць паставіць толькі перамовы з прэзідэнтам Б. М. Ельцыным. Я думаю, што кропку яны могуць паставіць у іншай справе. Нам трэба разабрацца з цаной на нафту, таму што, на думку вельмі важкіх расійскіх экспертаў, Расіі нязручна ўздымаць цану на нафту да сусветнай, гандлюючы з намі. І тут павінны быць вельмі ўдумлівыя, вельмі сур'ёзныя стратэгічныя перамовы з прыцягненнем экспертаў найвышэйшага рангу з аднаго і з другога бакоў. Таму што, відавочна, існуе варыянт, калі ў наступным годзе могуць быць не сусветныя цэны, зручныя для Расіі, таму што Расіі нязручна шэраг нашых прамысловых аб'ектаў прыціснуць... І таму, я думаю, гэты накірунак застаецца адкрытым. Трэба было б да ўваходу ў рублёвую зону паскорыць рэформы, зменшыць інфляцыю, каб ісці поруч з Расіяй і каб нашы прадпрымальнікі змаглі на роўных размаўляць з расійскімі. У выпадку, калі мы не ратыфікуем пагадненне або, калі не будзе хутка выпрацаваны эфектыўна дзеючы механізм функцыянавання рублёвай зоны, застаецца адно — па прыкладу краін Балтыі максімальна паскорыць правядзенне ўсяго комплексу мерапрыемстваў, звязаных з пераходам на нацыянальную валюту ў якасці адзінага законнага сродку на ўсёй тэрыторыі Беларусі. Мэта гэтых мерапрыемстваў — стабільнасць нацыянальнай валюты. Як вядома, сама грашовая рэформа не вядзе да падаўлення структурнай інфляцыі. У нас цяжкая спадчына — гіпертрафіраванае развіццё прадукавання сродкаў вытворчасці і вялікая доля прамысловасці, якая працавала на абарону. Занятыя ў гэтых галінах не прапаноўваюць тавараў на рынак, а спажываюць не толькі тавары, але і матэрыяльныя рэсурсы.

Я не абагульняю гэта на 100 працэнтаў, там ёсць адыходжанні ад гэтага. Неабходныя прапорцыі паміж сродкамі вытворчасці і прадметамі спажывання забяспечаць толькі рынкавыя меры па структурнай перабудове эканомікі. Аздараўленне грашова-крэдытнай сістэмы можа быць дасягнута, калі мы навучымся эканоміць матэрыяльныя і энергетычныя рэсурсы, калі кожны гаспадарчы суб'ект будзе існаваць толькі за кошт сваёй дзейнасці. Толькі моцная эканоміка дае моцныя грошы.

Што мы павінны неадкладна зрабіць для стабілізацыі, а затым для канвертацыі грашовай адзінкі, незалежна ад таго, па якім шляху мы пойдзем — на расійскія рублі ці на свае?

Першае. Банкаўская палітыка. Поўная незалежнасць Нацыянальнага банка ад Урада з кантролем Вярхоўнага Савета за крэдытнай эмісіяй. Трэба рашуча перагледзець практыку новых уліванняў наяўных і безнаяўных грошай у грашовы абарот, увесці ліміты на прамое крэдытаванне Урада Нацыянальным банкам без адпаведнага рашэння Вярхоўнага Савета. Неабходна неадкладная перадача ўсіх дзяржаўных валютных рэсурсаў Нацыянальнаму банку. Мне нагул незразумела, як магло атрымацца, што ўся дзяржаўная валюта знаходзіцца ў камерцыйным Знешэканомбанку. Патрэбен нармальны, як ва ўсім свеце, кантроль Нацыянальнага банка за камерцыйнымі. Неабходна неадкладнае ўдасканаленне банкаўскай сістэмы, паскарэнне праходжання любых плацяжоў, мераў па наладжванню нармальных адносін на канвертацыі.

Другое. Крэдытная палітыка. Ільготнае крэдытаванне павінна пакрывацца з бюджэту. Устанавіць матэрыяльную адказнасць за выкарыстанне льготных крэдытаў па нямэтаваму назначэнню. Калі не па мэтаваму назначэнню, павінна быць жорсткая, вельмі жорсткая адказнасць. А ў далейшым крэдытаваннем, як і ва ўсім свеце, павінны займацца толькі камерцыйныя банкі. Для крэдытавання інвестыцый стварыць Беларускі інвестыцыйны банк з мясцовымі філіяламі, акумуліруючы ў ім у якасці актываў сродкі ад прыватызацыі. Падкрэсліваю: інвестыцыі, на іншае не павінны ісці гэтыя сродкі.

Фінансаванне значных праектаў такім банкам павінна ажыццяўляцца пад кантролем Вярхоўнага Савета. Для крэдытнага фінансавання малога бізнесу неабходна стварэнне паўдзяржаўнай інфраструктуры, здольнай аказаць гэтаму бізнесу падтрымку і ўзяць на сябе частку фінансавай рызыкі. Неабходна спыніць ільготнае крэдытаванне стратных прадпрыемстваў і па прыкладу Расіі ўвесці вексальнае абарачэнне даўгоў. Гэта даўно пара зрабіць, таму што толькі тады мы зможам зрабіць санакцыю стратных прадпрыемстваў і непатрэбных, на якія нічога не трэба, акрамя датацыі. Так што вексальнае абарачэнне даўгоў робіць гэту працэдуру вельмі прымітыўнай і зразумелай. Ва ўсім свеце такое...

Трэба значна зменшыць датацыі для падтрымкі рознічных цэн, павялічыць колькасць крэдытных аўкцыёнаў. За дзевяць месяцаў гэтага года з 686,3 мільярда рублёў крэдытаў, прададзеных камерцыйным банкам, толькі 4,1 мільярда прададзены праз аўкцыёны. Які ж гэта рынак? Тут і конь не валяўся, як кажуць.

Трэцяе. Падатковая палітыка. Адна з прычын эканамічнага спаду вытворчасці ў гэтым годзе і яе трэба ўдасканальваць — гэта наша падатковая палітыка. Тут наша галоўная надзея на прафесіяналізм Планавай і бюджэтна-фінансавай камісіі і яе экспертаў. З аднаго боку — неабходна змяншаць падаткі для вытворцаў. У гэтым годзе па разліках Мінфіна яны складаюць 45,9 працэнта валавога нацыянальнага прадукта, а ў 1992-м — 40,8. І з другога боку — ліквідаваць большасць падатковых і іншых ільгот, бо зараз іх існуе больш пяцідзесяці відаў. Атрымліваецца так: адны льготнікі плацяць за льготы другіх і наадварот. Чым прасцейшая падатковая палітыка, тым лепей (гэта значыць, мінімум выключэнняў і падзаконных актаў і поўная немагчымасць ухілення). Трэба скарачаць колькасць падаткаў і асабліва тых, што ўключаюцца ў затраты вытворчасці, зрабіць аб'ектам абкладання ў першую чаргу маёмасць і прыбытак.

Падатковая палітыка павінна стымуляваць вытворчасць і экспарт уласнай прадукцыі. Так, дарэчы, лічаць Саюз прамыслоўцаў, прадпрымальнікаў і прафсаюзы. Падатковая палітыка павінна стымуляваць вытворцаў у прыярытэтных галінах структурнай перабудовы, мадэрнізацыі вытворчасці, паляпшэнні якасці прадукцыі, стварэнні новых працоўных месц, стымуляваць малы вытворчы бізнес, стымуляваць фермераў на вёсцы. У той жа час неабходны жорсткі падатковы рэжым і ўлік для камерцыйнага гандлю, пасрэдніцкай дзейнасці. Важна наладзіць збор падаткаў з усіх даходаў насельніцтва.

На фінансавае становішча ўплывае ценявая эканоміка. Па некаторых падліках тавараабарот прыватнага рынку склаў у нас больш 100 мільярдаў рублёў. А цяпер яшчэ і мільёны долараў. Сёння камерцыйныя гандлёвыя кропкі працуюць без касавых апаратаў, што, я лічу, павінна быць неадкладна забаронена. Такога няма ні ў адной цывілізаванай краіне. Падатковая палітыка павінна быць гарманізавана і з іншымі краінамі СНД і, у першую чаргу, з Расіяй, незалежна ад уводу нацыянальнай валюты, дзе падаткі і так былі меншыя, а зараз яшчэ памяншаюцца (20 працэнтаў дабаўленая вартасць і 11—14 працэнтаў на прыбытак цэнтральным уладам плюс некалькі працэнтаў на прыбытак, які ўстанаўліваюць мясцовыя ўлады). Трэба падумаць аб стварэнні падатковага кодэкса.

Чацвёртае. Бюджэтная палітыка. Непамерныя падаткі — вынік непамерных расходаў. Яны ідуць не толькі на адукацыю, здароўе насельніцтва, абарону, але ў значнай ступені і на ўтрыманне дзяржаўнай сістэмы, на пакрыццё страты па клірынгу, аграрныя субсідыі, ільготныя крэдыты. А ці трэба так многа пераразмяркоўваць? Колькі людзей неабходна для таго, каб спачатку сабраць, а пасля размеркаваць?

Трэба скарачаць адлічэнні ў цэнтральныя фонды, пераадрасаваўшы іх на мясцовы ўзровень, павялічыць тым самым зацікаўленасць мясцовых улад у развіцці прамысловасці тэрыторый.

Нам не ўдаецца знайсці меры па "звязванню" наяўных грошай у насельніцтва. Адна з іх — устанаўленне разумных працэнтаў на ўкладах грамадзян у ашчадных банках на ўзроўні не ніжэй тэмпаў інфляцыі. Трэба прызнаць, што Вярхоўны Савет у значнай ступені не змог кантраляваць выкананне бюджэту.

Яшчэ я хачу зрабіць адну заўвагу. У апошні час ідзе пастаянны рост новых урадавых структур, які не суправаджаецца такім жа скарачэннем старых. Напрыклад, Міністэрства фінансаў узрасло да 300 чалавек. На старым узроўні засталіся штаты Дзяржэканомплана, хаця створана і развіваецца ўпраўленне эканомікі Савета Міністраў. Ды ці яно адно! Пара не толькі гаварыць аб гэтым, але і правесці рашучае скарачэнне ў дзяржаўных структурах кіравання і нагул задумацца аб іх структуры.

Пятае. Цэнавая палітыка. Для сапраўднага рынку і стабілізацыі грашова-крэдытнай сістэмы, як і для кардынальнага паляпшэння сацыяльна-эканамічнай сітуацыі, неабходна поўная лібералізацыя цэн. Неэфектыўны механізм рэгулявання цэн з дапамогай гандлёвых скідак, крайняга ўзроўню рэнтабельнасці, датацый павінен быць ліквідаваны. Падатковая палітыка не павінна спрыяць павышэнню цэн. А сёння ў цане пэўных тавараў больш падаткаў, чым затрат. І ёсць падставы для сумнага жарту "ў каўбасе больш падаткаў, чым мяса".

Інтэграцыя ў сусветную эканоміку

Гэта стратэгічная лінія ўключае ў сябе развіццё эканамічных адносін на ўзаемавыгадных умовах з Расіяй, іншымі дзяржавамі былога СССР, а таксама з дзяржавамі Захаду і Усходу. Уся знешняя і, вядома, знешнеэканамічная дзейнасць павінна быць накіравана на абарону эканамічнага суверэнітэту Беларусі, гэта значыць — на адзін галоўны прыярытэт — рэсурсы і рынкі. Я яшчэ раз падкрэсліваю — знешняя палітыка, знешнеэканамічная палітыка павінна працаваць на рэсурсы і рынкі. Усё астатняе — другаснае ў нашых канкрэтных умовах. Трэба распрацаваць рэалістычную праграму забеспячэння рэсурсамі і стымулявання экспарту, зрабіць яе ядром нашай канцэпцыі знешнепалітычнай і знешнеэканамічнай дзейнасці. У эпоху, калі эканамічная канкурэнцыя змяніла ідэалагічнае супрацьстаянне, наступіў час дыпламатыі, здольнай утрымаць і пашырыць нашы рынкі, рэалізаваць нацыянальную праграму гандлю і абароны беларускіх эканамічных інтарэсаў. Неабходна, каб спецыяльныя службы таксама больш актыўна абаранялі эканамічную бяспеку Рэспублікі Беларусь.

Мы будзем імкнуцца да адкрытай эканомікі, да інтэграцыі ў сусветную, але тактыка павінна быць разумнай. Рынкавыя знешнеэканамічныя зносіны павінны служыць інтарэсам дзяржавы, валютная выручка — вяртацца ў краіну, мытныя тарыфы — стымуляваць імпарт тэхналогій і абсталявання. Дэмпінгавым цэнам павінен быць пастаўлены заслон. І не трэба купляць за мяжой ні алкаголю, ні прадметаў раскошы, можна без гэтага абысціся.

Неабходна вызначыцца з прыярытэтнымі накірункамі расходаў валютных сродкаў, змяніць палітыку іх выкарыстання. У структуры нашага імпарту доля машын і абсталявання склала толькі 17 працэнтаў, хімічнай прамысловасці — 12,5 працэнта, харчовай — 7,2 працэнта, а прадукцыі раслiннага паходжання — аж 44 працэнты.

Стварэнне справядлівай сістэмы сацыяльнай абароны

Зніжэнне ўзроўню вытворчасці азначае далейшае падзенне аб'ёму не толькі спажывання большасці насельніцтва, але і спажывання з сацыяльных крыніц (ахова здароўя, адукацыя і г.д.). Паглыбляецца сацыяльнае расслаенне грамадства і, на жаль, сёння не заўсёды лепш жыве той, хто лепей працуе рукамі, галавой, мае здольнасці да арганізацыі вытворчасці, бізнесу. Як і раней, больш атрымліваюць і лепш забяспечаны тыя, хто ставіць подпісы, выдае ліцэнзіі і дазволы.

У рэспубліцы склалася катастрафічная сітуацыя ў сістэме аховы здароўя — і ў бальніцах, і ў аптэках вялікі дэфіцыт або поўная адсутнасць самых неабходных лекавых прэпаратаў.

Па даных Дзяржкамстата за першае паўгоддзе ў рэспубліцы памерлі на 11,4 працэнта больш чалавек, чым за адпаведны перыяд мінулага года. Я думаю, што ўсе разумеюць, што гэта за лічбы такія, а асабліва тыя, хто мае дачыненне да сістэмы аховы здароўя, сістэмы сацыяльнага забеспячэння. Гэта вельмі неспакойныя лічбы. Спад вытворчасці ў фармацэўтычнай і мікрабіялагічнай прамысловасці за 1992 год склаў 31,8 працэнта. З-за вялікіх падаткаў, мытных пошлін практычна выцеснены са спажывецкага рынку жыццёва важных прэпаратаў. На іншыя цэны ўзраслі так, што ў 2—3 разы пераўвышаюць кошт аналагічнай увозімай прадукцыі. Трэба альбо падтрымліваць усімі даступнымі сродкамі гэту прамысловасць, альбо яна згіне.

Зонай пастаяннай увагі і кантролю Вярхоўнага Савета павінен быць Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва, дзе сёння акумулюецца значныя сродкі. Важна, каб гэты фонд эфектыўна распараджаўся гэтымі сродкамі, але і яму трэба дапамагчы стварыць рэзервы. Таму што калі ўсе выплаты і пенсіі будуць рабіцца з бягучых паступленняў, заўсёды застанецца пагроза затрымкі выплат. І вы разумееце, што затрымка выплат пры такім стане фонду — гэта пагроза не даць грошай тым, для якіх яны адзіны сродак існавання. І я вам хачу сказаць, што не ўсё тут узгаднілася з бюджэтам, і з тым, як павінны змяняцца нашы фонды на будучы год. Я думаю, што больш дэталёва мы разгледзім пры абмеркаванні гэтай сітуацыі, але пагроза над такімі фондамі павісла. І я хачу сказаць, што, дарэчы, калі мы пойдзем на аб'яднанне структур з Расіяй, тут узнікаюць дадатковыя складанасці, і тых грошай, якія запланаваны ў праекце новага бюджэту, не хопіць, каб зрабіць не небяспечнай сітуацыю для тых, адзіным сродкам існавання якіх з'яўляецца сістэма сацыяльнага забеспячэння.

Народная прыватызацыя, стварэнне шырокага кола ўласнікаў дасць нам сярэдні клас, які не трэба будзе падтрымліваць з сацыяльных крыніц, а ўся сацыяльная праграма змагла быць накіравана толькі на пенсіянераў, беспрацоўных, моладзь. Тады яна не будзе тормазам эканамічных рэформ, а іх маторам. Таму сацыяльны блок павінен быць цесна ўвязаны з эканамічнымі рэформамі.

Нельга дапусціць дэградацыі грамадства: эканомія на адпачынку дзяцей, на адукацыі заўтра абернецца большымі выдаткамі на барацьбу са злачыннасцю.

Я, па-першае, хачу сказаць, што падрыхтавана гэта пераважна на матэрыялах, якія зрабілі нашы камісіі, а таксама на тых афіцыйных справаздачах і запытах, якія былі зроблены ў банку, міністэрствах і ведамствах. Я думаю, што комплексная рэалізацыя пералічаных мер абавязана забяспечыць: структурныя змяненні ў эканоміцы, рост вытворчасці тавараў для насельніцтва, павышэнне эфектыўнасці і канкурэнтаздольнасці прадпрыемстваў, разумнае, беражлівае, гаспадарчае выкарыстанне рэсурсаў, павышэнне прадукцыйнасці працы, большую мабільнасць працоўнай сілы, стабільныя цэны, заработную плату і пенсіі.

Трэба, каб Вярхоўны Савет, Урад і банк не вырывалі адзін у аднаго руль кіравання і не нагадвалі лебедзя, рака ды шчупака, што імкнуцца цягнуць адзін эканамічны воз. У гэты цяжкі крызісны момант трэба наладзіць сапраўды цеснае ўзаемадзеянне ўсіх форм улады, а не бравіраваць, напрыклад, правам падпісання міжнародных эканамічных пагадненняў, нежыццяздольнасць якіх можна прагназаваць ужо ў момант падпісання.

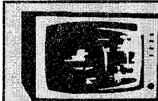
Адна з форм узаемадзейнічання — сумесныя пасяджэнні Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў. Мы некалькі разоў праводзілі такое мерапрыемства, але я думаю, што гэта форма патрабуе пэўнага ўдасканалення. Трэба паменшыць колькасць прадстаўнікоў ад Урада, ад Вярхоўнага Савета і прыцягнуць сюды прадстаўнікоў ад прафсаюзаў, прадпрымальнікаў, дырэктарскага корпусу, утварыць нешта накшталт вышэйшага эканамічнага савета бяспекі. Відавочна, гэта цяпер больш важна, чым Савет бяспекі, які існуе, таму што пагроза нашай дзяржаўнасці і нашаму дабрабыту ідзе па лініі эканомікі. Я думаю, што мы можам стварыць такі орган. Дарэчы, ён будзе канстытуцыйным, таму што будзе выконваць дарадчыя функцыі, гэта значыць, што ён не павінен будзе прымаць рашэнні, але на падставе яго рэкамендацый рашэнні будуць прымаць Савет Міністраў і Прэзідыум Вярхоўнага Савета, канстытуцыйныя, нармальныя рашэнні, якія дазволяць усё гэта рабіць. На маю думку, такі орган трэба абавязкова стварыць — ён палепшыць нашу сітуацыю.

І апошняе. Пры ўсім гэтым ніяк не абысціся без абнаўлення Урада людзьмі сапраўды з рынычным мысленнем. Пачытайце беларускую рынычную прэсу. Паглядзіце, як творча падышлі да рынку многія нашы дырэктары і кіраўнікі мясцовых улад (я ўжо не кажу пра прадпрымальнікаў), і вы зразумееце, дзе знаходзяцца патэнцыяльныя, сучасныя кіраўнікі вышэйшага гатунку.

Я хацеў бы ўжо сказаць — дзякуй за ўвагу, але хачу сказаць яшчэ адно замест эпілогу. Учора, калі я рыхтаваўся да гэтага даклада, я прагледзеў прэсу і прачытаў, што Мінскі гарвыканком уводзіць карткі на 1994 год, а гэта сведчыць аб тым, што ён нічога іншага зрабіць не можа. Значыць, зноў застаўся адзін шлях: размеркаванне, вялікія структуры размеркавання, а ў сістэме гандлю так: прыходзім у краму, шукаюць у спісе, ці жывеш тут, ці ёсць пашпарт і ці належыць табе тая бутэлька гарэлкі па графіку, ці не належыць. Можа, цяпер ужо з гарэлкай такога не будзе, але з іншымі прадуктамі такое будзе. Я думаю так: наша рашучасць можа дазволіць нам адшукаць іншыя шляхі і паўтараю — для гэтага патрэбна абнаўленне.

Шаноўныя народныя дэпутаты! Я хацеў бы не адказваць на вашы пытанні ў рытме КВЗ і згодзен адказаць на ўсе пытанні ўсё ж пісьмова. Пытанні дастаткова сур'ёзныя.

Дзякуй за ўвагу!

ДОМАШНИЙ ЭКРАН

ПОНЕДЕЛЬНИК

15 ноября

Белорусское телевидение

8.05 Под куполом Вселенной.
8.15 "Военная музыка". Фильм-концерт.
8.40 "Венец творенья". Док. фильм.
9.30 "Дневные звезды". Худ. фильм.
11.00 Духовное наследие. Передача 1-я.
11.45 Конный спорт. Соревнования на Кубок Белорусской ассоциации по конноводству.
13.00 "Сияу у оконца". Фильм-концерт.
13.30 Новости.
13.40 "Зверобой". Худ. фильм.
16.05 Мультфильмы.
16.55 ТВ — школе. История Беларуси. 8-й класс.
17.25 "Соловьиный романс". Фильм-концерт.
17.55 Постижение истины.
18.25 Новости Би-би-си.
19.00 Областные новости (Брест).
19.10 Премьера док. фильма "След судьбы".
19.55 "Милая роща". Музыкальный фильм.
20.05 Политический калейдоскоп. Интернациональн христианской демократии.
20.35 Контакт: адреса, предложения, информация.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.45 Спортивный телекурьер.
22.05 "Феникс". Худ. фильм.
23.05 НИКа.
23.20 Телевизионный Дом кино.

Канал "Останкино"

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.05 Новости.
5.20 Утренняя гимнастика.
5.30 Утро.
7.45 Фирма гарантирует.
17.35 Г. Шергова. Стихи.
17.55 Гол.
18.25 Документы и судьбы.
18.35 Погода.
18.40 Эхо недели.
19.10 Как стать богатым. Телевикторина.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 "Мелочи жизни". 23-я серия.
21.15 "Новая студия" представляет...
0.05 Пресс-экспресс.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.20 Требуется... Требуются...
7.30 Время деловых людей.
8.00 Мульти-пульти.
8.15 Тишина № 9.
9.15 Устами младенца.
9.45 А. Шнитке. "Ревизская сказка".
10.15 Сам себе режиссер.
10.45 "Пять вечеров". Худ. фильм.
12.15 "Городок". Развлекательная программа.
12.40 Крестьянский вопрос.
13.25 "Тишина". Худ. фильм. 1-я серия.
15.05 Бизнес в России.
15.35 Там-там новости.
15.50 На пути к рынку.
16.05 Сотвори добро.
16.50 Спасение 911.
17.45 Как обустроить Россию.
18.15 Творчество счастливых снов.
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Сенатское расследование". Худ. фильм из сериала "Криминальные истории".
20.20 В мире авто- и мотоспорта.
20.50 Мультфильм для взрослых.
21.00 Момент истины.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Осенний предвыборный марафон.
22.45 "Но видит Бог, есть музыка над нами". Европейский музыкальный фестиваль в Мюнхене.
23.35 "Три дня без приговора". Худ. фильм (Польша).

Санкт-Петербург

12.25, 14.25, 18.05, 20.45, 24.00 Музыкальный момент.
12.30 Сказка за сказкой.
13.05 "Круглянский мост". Худ. фильм.
14.30, 18.30, 22.45 Информ ТВ.
14.40 Камертон.
15.25 Домашний урок.
15.55 Панорама Германии. Потсдам.
16.55 Программа мультфильмов.
17.30 Человек на Земле.
18.10 Большой фестиваль.
18.55 От первого лица.
19.40 Спорт, спорт, спорт.
20.00 "Сегодня".
20.40 Телемагазин.
20.50 "Генерал". Худ. фильм.
22.50 Ваш стиль.
23.00 Док. фильм.
23.45 "Сияет мне". Фильм-концерт.

ВТОРНИК

16 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 "Первая сцена". Док. фильм.
8.55 Доска объявлений.
9.00 ТВ — школе. История Беларуси. 8-й класс.
9.30 "Феникс". Худ. фильм.
10.30 "Пока горит свеча". Е. Блаватская.
11.05 И "звезда" с "звездою" говорит... Шоу-программа с участием Ю. Антонова.
12.10 Духовное наследие. Передача 2-я.
12.50 Творческая группа программы "Три кита" в Кореличском районе.
13.30 Новости.
13.40 "Серафим Полубес и другие жители Земли". Худ. фильм.
15.10 Док. фильм.
15.25 "Голос". Музыкальный фильм.
16.00 "Нов и К"-топ-10.
17.00 Телебиржа.
17.10 ТВ — школе. Белорусская литература. 9-й класс.
17.50 Сокровища белорусской истории.
18.05 Мультфильмы.
18.25 Новости Би-би-си.
19.00 Областные новости (Витебск).
19.10 "Стопкадр". Криминальная хроника.
19.30 Экономическая волна. Прямая линия.
20.35 Контакт: адреса, предложения, информация.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.45 "Сладкий ручей". Телесериал.
22.40 На сессии ВС Республики Беларусь. По окончании — НИКа.

Канал "Останкино"

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00 Новости.
5.20 Утренняя гимнастика.
5.30 Утро.
7.45 Фирма гарантирует.
8.20 Кидди-видди.
8.40 "Просто Мария".
9.30 Мультфильм.
9.50 "Мелочи жизни". 23-я серия.
10.20 Человек и закон.
10.50 Пресс-экспресс.
11.20 "Возвращение в Эдем". Многосерийный худ. фильм. 1-я и 2-я серии.
14.25 Деловой вестник.
14.40 Конверсия и рынок.
15.10 Блокнот.
15.15 Дело.
15.25 "Приключения Тедди Ракспина".
15.50 Док. фильм.
16.10 Новые имена.
16.50 Технодром.
17.25 "АвтоВАЗ" гарантирует.
17.45 Документы и судьбы.
17.50 Погода.
17.55 "Просто Мария".
18.45 Авторская программа Э. Рязанова. Часть 1-я.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Авторская программа Э. Рязанова. Часть 2-я.
21.35 Тема.
22.25 Ночная жизнь городов мира. Амстердам.
23.25 Экстро-НЛО.
23.55 Пресс-экспресс.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.20 Требуется... Требуются...
7.30 Время деловых людей.
8.00 Момент истины.
11.00 "По главной улице с оркестром". Худ. фильм.
12.30 Мульти-пульти.
12.40 Крестьянский вопрос.
13.25 "Тишина". 2-я серия.
15.05 Телегазета.
15.15 Там-там новости.
15.30 Студия "Рост".
16.00 Музыкальная коллекция. Н. Сторожев.
16.45 Среди гор.
17.15 Зов Водолея. Россия в игре.
17.45 Накануне.
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Санта-Барбара".
20.15 Плоды просвещения.
21.00 Бесшумные лидеры.
21.25 "Славянка".
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Осенний предвыборный марафон.
22.45 "Я не геройствовала. Я жила". Ольга Берггольц.
23.00 Танцует Ю. Махалина.

Санкт-Петербург

6.30, 14.30, 18.55, 22.45 Информ ТВ.
6.45 Мультфильм.
6.55 Музыкальный канал.
8.40 Человек на Земле.
9.10 Петербургский ангажемент.
10.10 Ребятам о зверятах.
10.30 Скорая помощь.
11.00 Концерт по заявкам.
11.40 Новые времена.
12.10, 14.25, 19.45, 20.45, 1.15 Музыкальный момент.
12.15 "Система ниппель". Худ. фильм.
13.55 "Спецкор" представляет: Противостояние.
14.40 13-й вопрос.
15.40 Домашний урок.
16.10 Там, где живет Паутиныч.
16.25 Док. фильм.
16.50 Открываю для себя Россию.
17.30 Хоккей. Чемпионат МХЛ. СКА — "Итиль" (Казань). В перерыве (18.05) — Большой фестиваль.
20.00 Сегодня.
20.40 Телемагазин.
20.50 "На пороге ночи". Худ. фильм.
21.40 Блеф-клуб.
22.20 Мультфильмы для взрослых.
22.35 Ваш стиль.
23.00 Наедине с музыкой.
23.45 Европейский калейдоскоп.
0.15 Музыкальный фильм.

СРЕДА

17 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 "Мастер". Фильм-концерт.
9.00 ТВ — школе. Белорусская литература. 9-й класс.
9.40 "Сладкий ручей". Телесериал.
10.35 Композиторы Беларуси. Романсы Н. Аладова.
11.10 Духовное наследие. Передача 3-я.
11.50 Телевизионный Дом кино. Часть 1-я.
13.00 Мультфильмы.
13.30 Новости.
13.40 "Коршуны добычей не делятся". Худ. фильм.
15.50 "Мечтой любви, мечтой прекрасной". Фильм-концерт.
16.25 Видимо-невидимо.
17.25 Мы такие разные. Музыкально-развлекательная программа с участием художественных коллективов Кобринского района.
18.25 Новости Би-би-си.
19.00 Областные новости (Гомель).
19.10 Пять звезд. Телеигра.
20.10 Хоккей. "Тивали" (Минск) — "Трактор" (Челябинск). 3-й период.
20.45 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.45 Контакт: адреса, предложения, информация.
21.50 "Звезды" на экране. "Любовь — смертельная игра". Худ. фильм.
23.20 На сессии ВС Республики Беларусь. По окончании — НИКа.

Канал "Останкино"

5.00, 8.00, 11.00, 13.00, 17.00, 20.00, 23.00 Новости.
5.20 Утренняя гимнастика.
5.30 Утро.
7.45 Фирма гарантирует.
8.20 Сорока.
8.40 "Просто Мария".
9.30 Торговый мост.
10.00 А. Глазунов. Поэма-фантазия "Море".
10.20 Джем.
10.50 Пресс-экспресс.
11.20 "Возвращение в Эдем". 3-я серия.
12.10 Седьмое небо.
14.25 Телемикст.
15.10 Блокнот.
15.15 "Приключения Тедди Ракспина".
15.40 Композитор Е. Дога.
16.00 Между нами, девочками...
16.20 Клуб-700.
16.50 Технодром.
17.25 В эфире — межгосударственная телерадиокомпания "Мир".
17.50 Погода.
17.55 Азбука собственника.
18.05 "Просто Мария".
18.55 Общественное мнение.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Общественное мнение (продолжение).
21.00 Футбол. Отборочный матч чемпионата мира. Сборная Греции — сборная России.
23.25 Шахматные параллели.
23.55 MTV.
0.55 Пресс-экспресс.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.20 Требуется... Требуются...
7.30 Время деловых людей.
8.00 Утренний концерт.
8.15 Бесшумные лидеры.
8.40 "Славянка".
9.10 "Музыкальный зал". Международный фестиваль.
10.05 Мульти-пульти.
10.15 "Санта-Барбара".
11.15 Параллели.
11.30 "Унесенные ветром". Док. фильм. Часть 1-я.
12.40 Крестьянский вопрос.
13.25 "Унесенные ветром". Док. фильм. Часть 2-я.
14.35 Лясы.
15.05 Телегазета.
15.15 Бизнес: новые имена.
15.30 Там-там новости.
15.45 Студия "Рост".
16.15 Дальний Восток.
17.00 Русская вязь.
17.30 Ваше право.
17.45 Как обустроить Россию.
18.15 "Марина Цветаева в Лондоне".
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Санта-Барбара".
20.15 L-клуб.
20.55 60 минут.
21.55 Автомиг.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Осенний предвыборный марафон.
22.45 Экран криминальных сообщений.
22.55 Волейбол. Отборочный турнир к чемпионату мира. Россия — Турция.
23.55 Виниловые джунгли.

Санкт-Петербург

6.30, 14.30, 18.30, 22.45 Информ ТВ.
6.45 Мультфильм.
6.55 "Кармен. Страницы партитуры". Музыкальный фильм.
8.00 "На пороге ночи". Худ. фильм.
8.50 Европейский калейдоскоп.
9.20 Открываю для себя Россию.
10.00 Там, где живет Паутиныч.
10.15 Музыка — детям.
10.30 Скорая помощь.
11.00 "Завалинка". Программа для пожилых.
11.30 "Сестрички Скриде". Фильм-концерт.
12.00, 14.25, 18.05, 20.45, 0.55 Музыкальный момент.
12.05 "Влюбленные". Худ. фильм.
13.35 Театральная провинция.
14.40 Наедине с музыкой.
15.25 Домашний урок.
16.00 Музыкальный фильм.
17.15 Гражданин и закон.
17.45 Новые русские.
18.10 Большой фестиваль.
18.55 Музыкальные портреты.
19.40 Спорт, спорт, спорт.
20.00 Сегодня.
20.40 Телемагазин.
20.50 К юбилею Открытого театра Санкт-Петербурга.
21.30 "Фантазии на темы любви". Премьера музыкального спектакля.
22.10 "Глубокие родственники". Лирическая комедия.
22.35 Ваш стиль.
23.00 Корифеи. Концерт Фрэнки Валли и группы "Фор Сидоне".
0.05 Док. фильм.

ЧЕТВЕРГ

18 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.20 Эхо "Дедов".
10.25 Хоккей. "Тивали" (Минск) — "Трактор" (Челябинск). 3-й период.
11.00 Телевизионный Дом кино. Часть 2-я.
12.05 Духовное наследие. Передача 4-я.
12.25 "Неоткрытые острова". Худ. фильм.
13.30 Новости.
13.40 "На окраине, где-то в городе". Худ. фильм.
15.00 Мультфильм.
15.10 "Ефросинья Полоцкая". Док. фильм.
15.45 Телебиржа.
15.55 ТВ — школе. Белорусская литература. 11-й класс.
16.30 Мультфильм.
16.45 "Янтарик-93". IV Международный фестиваль телепрограмм для детей и юношества.
17.40 "Адам и Марыля". Док. фильм.
18.00 Хозяин. Перспективы развития Новогрудского завода газовой аппаратуры.
18.20 Зачитайте мое письмо...
18.25 Новости Би-би-си.
19.00 Областные новости (Гродно).
19.10 Здоровье.
19.40 Позиция правительства.
19.55 "Игорь Лученок". Видеофильм.
20.35 Контакт: адреса, предложения, информация.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.45 "Лада ОМС" представляет: "Сладкий ручей".
22.40 На сессии ВС Республики Беларусь. По окончании — НИКа.

Канал "Останкино"

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 20.00, 23.20 Новости.
5.20 Утренняя гимнастика.
5.30 Утро.
7.45 Фирма гарантирует.
8.20 "Просто Мария".
9.10 Футбол. Отборочный матч чемпионата мира. Сборная Греции — сборная России. 2-й тайм.
10.05 ...До 16 и старше.
10.50 Пресс-экспресс.
11.20 "Возвращение в Эдем". 4-я серия.
14.25 Телемикст.
15.10 Блокнот.
15.15 "Приключения Тедди Ракспина".
15.40 "Госпожа удача". О. М. Таниче.
16.10 Джем.
16.40 ...До 16 и старше. В перерыве (17.00) — Новости.
17.50 Документы и судьбы.
17.55 Погода.
18.00 "Просто Мария".
18.50 Миниатюра.
19.00 История любви.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Лотто "Миллион".
21.15 "Твин Пикс". 5-я серия.
22.10 Хит-парад "Останкино".
23.45 Пен-клуб.
0.45 Пресс-экспресс.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.20 Требуется... Требуются...
7.30 Время деловых людей.
8.00 Поехали.
8.10 "Знакомые все лица". Конкурс.
8.40 Сотвори добро.
9.25 Утренний концерт.
9.45 XX век в кадре и за кадром.
10.40 Параллели.
10.55 "Санта-Барбара".
11.45 "К-2" представляет: "САС".
12.40 Крестьянский вопрос.
13.25 Спасение 911.
14.20 Досуг.
14.35 Непознанная Вселенная.
15.05 Телегазета.
15.15 Дела книжные.
15.30 Там-там новости.
15.45 Студия "Рост".
16.15 Панорама приватизации.
17.00 "Женщины мира".
17.30 М-трест.
17.45 Накануне.
18.15 Куда пропал ваучер?
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Санта-Барбара".
20.20 Экран криминальных сообщений.
20.30 Большой скандал.
21.00 Отечество мое.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Осенний предвыборный марафон.
22.45 Волейбол. Отборочный турнир к чемпионату мира. Россия — Финляндия.
23.45 "Короче". Музыкальное шоу.

Санкт-Петербург

6.30, 14.30, 18.30, 22.45 Информ ТВ.
6.45 Мультфильм.
6.55 "Сияет мне". Фильм-концерт.
7.10 Дом кино. В поисках третьей реальности.
8.15 "Омут". Телесеткаль.
9.35 Спасите наши души. Личное мнение Капитана Чернова.
10.30 Скорая помощь.
11.00 Исторический альманах.
11.45 Путешествие по Востоку.
11.45 Пятый канал.
12.00, 14.25, 18.05, 20.45, 0.45 Музыкальный момент.
12.05 "Генерал". Худ. фильм.
12.55 "Вот и ты". Поет Л. Долина.
14.40 Музыкальные портреты. Ю. Марусин.
15.20 Домашний урок.
15.50 Мультфильм.
16.05 Джаз в квадрате.
16.35 Бенефис Альберта Асадулина.
18.10 Большой фестиваль.
18.55 Политика.
19.40 Спорт, спорт, спорт.
20.00 Сегодня.
20.40 Телемагазин.
20.50 "На пороге ночи". Худ. фильм.
21.40 Мультфильм для взрослых.
21.50 Вечерний звон. Музыкальный канал.
22.35 Ваш стиль.
23.00 Вечерний звон. Музыкальный канал. Продолжение.
24.00 Хоккей. Чемпионат МХЛ. СКА — "Кристалл" (Саратов).

ПЯТНИЦА

19 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 "Монолог". Фильм-концерт.
8.55 Доска объявлений.
9.00 ТВ — школе. Белорусская литература. 11-й класс.
9.35 "Лада ОМС" представляет: "Сладкий ручей".
10.30 Метроном. Возвращение Станислава Монюшко.
11.25 Духовное наследие. Передача 5-я.
11.55 Фильм-концерт.
12.15 Пять звезд. Телеигра.
13.15 Позиция правительства.
13.30 Новости.
13.40 "Тартюф". Фильм-спектакль.
16.00 Мультфильмы.
16.30 Док. фильмы.
17.05 ПИК. Видеоканал для подростков.
17.55 Чем пополнится рынок белорусских товаров.
18.25 Новости Би-би-си.
19.00 Областные новости (Могилев).
19.10 Зачем дана власть? Проблемы местного самоуправления. Жодино.
19.55 Телечерк.
20.15 Хоккей. "Тивали" (Минск) — "Металлург" (Магнитогорск). 3-й период.
20.45 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.45 Контакт: адреса, предложения, информация.
21.50 "Из жизни отдыхающих". Худ. фильм.
23.15 На сессии ВС Республики Беларусь. По окончании — НИКа.

Канал "Останкино"

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00 Новости.
5.20 Утренняя гимнастика.
5.30 Утро.
7.45 Фирма гарантирует.
8.20 В гостях у сказки. "Волшебная лампа Аладдина".
10.00 Клуб путешественников.
10.50 Пресс-экспресс.
11.20 "Размышление на тему "Гамлет". Фильм-балет.
14.25 Бридж.
14.50 Бизнес-класс.
15.05 "Волшебная лампа Аладдина".
16.40 Музограф.
17.20 Эхо российского выбора.
17.40 Человек и закон.
18.10 Погода.
18.15 Вагон 03.
18.45 Поле чудес.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Человек недели.
21.05 Худ. фильм "Твин Пикс". 6-я серия.
22.00 "ВИД" представляет: Музобоз.
22.45 Программа "Х".
23.25 Политбюро.
0.05 Автошоу.
0.35 Площадка обоза.
1.40 Пресс-экспресс.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.20 Требуется... Требуются...
7.30 Время деловых людей.
8.00 Поехали.
8.10 По страницам "Вечернего салона".
9.40 Обратный адрес.
10.10 В мире животных.
11.10 "Санта-Барбара".
12.00 Мульти-пульти.
12.10 Танцевальный марафон.
12.40 Крестьянский вопрос.
13.25 Телеспектакль.
15.05 Мульти-пульти.
15.15 Там-там новости.
15.30 Отечество мое.
16.25 "Профессия врача нужна?"
16.55 Дисней по пятницам. "Малышка с залива Мертвых". Худ. фильм. 2-я серия.
17.45 Как обустроить Россию.
18.15 Под цыганским шатром П. Деметра. Передача 1-я.
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Неоконченная пьеса для механического пианино". Худ. фильм.
21.05 "К-2" представляет: "Но".
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Из зала Верховного суда РФ.
22.50 Волейбол. Хорватия — Россия.
23.50 "Чужие здесь не ходят". Худ. фильм.

Санкт-Петербург

6.30, 14.30, 18.30, 22.45 Информ ТВ.
6.45 Мультфильм.
6.55 "Адмирал Крузенштерн". Док. фильм.
7.20 "Голосушка". Поет Валентина Пархоменко.
8.05 "На пороге ночи". Худ. фильм.
8.55 Политика.
9.25 Джаз в квадрате.
9.55 Мультфильм.
10.15 Будущее транспорта Северо-Запада.
10.30 Скорая помощь.
11.00 В компании Леонида Менакера.
11.45 Мультфильм.
12.05 Худ. фильм.
13.45 К юбилею Открытого театра Санкт-Петербурга.
14.40 "Вам и не снилось". Худ. фильм.
18.05 Слагаемые таланта. Программа о вундеркиндах.
17.00 Барометр.
17.15 Новый Петербург.
18.10 Большой фестиваль.
18.55 Разрешите доложить.
19.10 "Спецкор" представляет: Год без войны.
19.40 Спорт, спорт, спорт.
20.00 Сегодня.
20.40 Телемагазин.
20.50 Хронограф.
21.50 Уик-энд.
22.35 Ваш стиль.
23.00 "Ничего святого". Худ. фильм.
0.40 Поет Валентина Пархоменко.

СУББОТА

20 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 "Из жизни отдыхающих". Худ. фильм.
9.50 Музыкально-эксцентрический ансамбль "Буффонада".
10.00 Показывает Брест.
11.00 Неделя планеты.
11.15 Уроки здоровья.
11.40 Хоккей. "Тивали" (Минск) — "Металлург" (Магнитогорск). 3-й период.
12.15 "Сладкий ручей". Телесериал.
13.10 "Никто не заменит тебя". Худ. фильм.
14.15 "Мой маленький пони". Мультфильм.
14.40 Для детей. Дорожная азбука.
15.00 Композиторы Беларуси. Генрих Вагнер. Избранные страницы.
15.50 Духовное наследие. Передача 6-я.
16.15 Общественное мнение. Прямая линия.
17.25 "Полесья милое дитя..." Памяти поэтессы Е. Янищиц.
18.00 Крок.
18.30 "Нов и К"-топ-10.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.35 Под куполом Вселенной.
21.50 "Вороне радио". Худ. фильм (Франция).
23.25 "Каскад". Контакт. Информация. Реклама.
23.40 НИКа.
23.55 Видимо-невидимо.
0.55 "Каждый вечер анекдот..."

Канал "Останкино"

6.00, 14.00, 20.00, 23.00 Новости.
6.25 Утренняя гимнастика.
6.35 Пресс-экспресс.
6.55 Субботнее утро делового человека.
7.30 Спорт-шанс.
8.00 "Марафон-15" — малышам.
8.30 В эфире — межгосударственная телерадиокомпания "Мир".
9.55 Земля людей.
10.15 Служенье муз не терпит суеты.
10.45 Веди.
11.25 "Смак". Советы Андрея Макаревича.
11.40 Институт человека. Принимает участие А. Дерябин.
12.10 Худ. фильм "Роксал". 6-я и 7-я серии.
14.20 Худ. фильм "Пеппи Длинныйчулок". 1-я серия.
14.50 Деньги и политика.
15.20 Читающий мира по парашютному спорту.
16.00 Красный квадрат.
16.40 Премьера док. фильма "30 лет спустя. Тайна гибели Джона Кеннеди".
17.30 В мире животных.
18.10 Оба-на.
18.40 Премьера худ. фильма "Умник" (США). 1-я серия.
19.40 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Продолжение худ. фильма "Умник".
21.30 Что? Где? Когда?
22.35 Студия "Резонанс" представляет.
23.15 Погода.
23.25 Худ. фильм "Декалог-VII".
0.20 Международный конкурс по спортивным танцам "Россия-93".

Канал "Россия"

7.30, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.30 Премьера док. фильма "Волга впадает в Каспийское море".
8.00 Формула-730.
8.30 Наш сад.
9.00 Студия "Рост".
9.30 Пилигрим.
10.15 "Как жить будем?"
11.00 "Тема". Худ. фильм.
12.40 Крестьянский вопрос.
12.55 Телевундит.
13.25 Год Чайковского. "Еще одна страница".
13.40 Пигмалион.
14.10 Изабель. Развлекательная викторина.
14.55 Не быть динозавром.
15.10 Грант-репортаж.
15.40 Золотая шпора.
16.15 Футбол без границ.
17.10 Фильм-премьер.
17.25 На спектакле "Чайка" в новосибирском молодежном театре "Глобус".
18.15 Устами младенца.
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Уинстон Черчилль. Путь к вершине". 6-я серия.
20.30 Маски-шоу.
20.40 Совершенно секретно.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 Программа "А".

Санкт-Петербург

6.30, 18.30 Информ ТВ.
7.15 Мультфильм.
7.25 "Растения и люди". Док. фильм.
7.55 "Ничего святого". Худ. фильм.
9.15 "Ученик лекаря". Худ. фильм.
10.30 Скорая помощь.
11.00 Концерт по заявкам.
11.30 Телеохота.
11.45 "Гадюка". Худ. фильм.
13.30 Завалинка. Программа для пожилых.
14.00 Сегодня и ежедневно.
14.20 Разноцветная собака.
14.40 Экономика России.
15.10 Исторический альманах.
16.00 Хоккей. Чемпионат МХЛ. СКА — "Лада" (Тольятти).
В перерывах: (16.35) — Мультфильм; (17.25) — Большой фестиваль.
18.15 "Сургутнефтегаз" в Санкт-Петербурге.
18.55 Камертон.
19.40 Экспресс-кино.
20.00 Намедни.
20.40 Ваш стиль.
20.45 "На пороге ночи". Худ. фильм.
21.40 Телекурьер.
22.05 "Переправа". Худ. фильм.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

21 ноября

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 Слово к человеку. Обращается проповедник христианской миссии Рик Реннер.
8.55 "Корни". Телеочерк.
9.25 Мультфильм.
9.40 "Звезды" на экране. "Любовь — смертельная игра". Худ. фильм.
11.10 Детский парламент.
12.35 Силан. Спортивный телеклуб. Сегодня — День работников сельского хозяйства.
13.35 "Какое утро ждет нас завтра..." О настоящем и будущем белорусского села.
14.25 Музыкальная программа с участием фольклорных коллективов Могилевской области.
15.10 Встреча для вас. Наш гость — председатель колхоза "Маяк" Ошмянского района И.И. Гируть.

* * *

15.50 Родное слово. Тележурнал.
16.20 Таинство. Программа для семьи.
16.50 Спешите делать добро. Благотворительный аукцион по сбору средств на строительство Дома милосердия.
Веселенькое воскресенье
17.20 "Приключения капитана Врунгеля". Мультфильм.
17.30 "Самая обаятельная и привлекательная". Худ. фильм.
18.50 "Гиннесс-шоу".

* * *

19.20 С понедельника...
20.00 Панорама.
20.35 Под куполом Вселенной.
20.40 Колыбельная.
21.00 "Войска особого назначения". Телефильм.
21.35 "Кружевница". Худ. фильм (Франция).
23.05 Королевская охота. Шоу-казино.
0.05 Хоккей. "Тивали" (Минск) — "Салават Юлаев" (Уфа). 3-й период.
0.40 "Каждый вечер анекдот..."

Канал "Останкино"

6.00, 14.00, 17.45, 23.00 Новости.
6.20 Утренняя гимнастика.
6.30 Автошоу.
7.00 Час силы духа.
8.00 Центр.
8.30 С утра пораньше.
9.00 Пока все дома.
9.30 Тираж "Спортлото".
9.45 Утренняя звезда.
10.35 Полигон.
11.05 Марафон-15.
11.45 Под знаком "пи".
12.30 Я — женщина.
13.00 Французская кухня для вас.
13.10 "Подводная одиссея команды Кусто".
14.20 В эфире — межгосударственная телерадиокомпания "Мир".
15.00 Клуб путешественников.
15.50 Живое дерево ремесел.
15.55 "Каспер и его друзья". "Настоящие охотники за привидениями".
16.50 Панорама.
17.30 Телехроника.
18.00 Большой театр. Дни и вечера.
18.55 Погода.
19.05 "Журавушка" Худ. фильм.
20.00 Воскресенье.
21.45 Спортивный уик-энд.
22.00 Матадор.
23.25 Телеартс.
23.55 Худ. фильм "Безумие" (Великобритания).

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.25 Мульти-пульти.
7.40 "Из истории русского портрета. В. Боровиковский". Док. фильм.
8.00 Доброе утро!
8.30 "Царский тур". Часть 6-я.
9.00 Студия "Рост".
9.30 Здоровье.
10.00 Аты-баты...
10.30 Кипрас Мажейка. Репортажи из "малой Европы".
11.00 XX век в кадре и за кадром. "Шинель Корнилова".
12.00 Фольклор.
12.30 Сигнальный экземпляр.
12.40 Крестьянский вопрос.
13.20 "Не вырубить..."
13.35 Ретро-шлягер.
14.05 Вход со двора.
14.50 Лучшие игры НБА.
15.50 Белая ворона.
16.35 Коробка передач.
16.50 "Новые приключения Винни-Пуха", "Черный плащ".
17.45 "А музыка дороже денег..."
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Под влиянием". Худ. фильм.
19.50 У Ксюши.
21.40 Мультфильмы для взрослых.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.35 "Колесница богов". Док. фильм.
0.10 Клуб "Желтая подводная лодка".

Санкт-Петербург

7.00 "Целительное слово". Программа-богослужение.
7.20 Мультфильм.
7.40 "Сестрички Скриде". Фильм-концерт.
8.10 Уик-энд.
8.55 Экспресс-кино.
9.10 "На пороге ночи". Худ. фильм.
10.00 Новые времена.
10.30 Скорая помощь.
11.00 Воскресный лабиринт.
13.05 Телекурьер.
13.30 "Утро без отметок". Худ. фильм.
14.35 Бросайка.
15.15 Музыка — детям.
15.45 "Путешествие в Коломну". Док. фильм.
15.45 ГАИ.
16.00 Итоги XX века.
16.45 "Марица". Музыкальный фильм.
17.55 Семь слонов.
18.30 Информ ТВ.
18.55 Зебра.
20.00 Итоги.
21.05 Ваш стиль.
21.10 Криминальная досье.
21.35 Адам и Ева плюс.
22.05 Прогноз-информ.
22.25 "Жена для метрдотеля". Худ. фильм.

Справка БН * * * Справка БН

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 14 НОЯБРЯ

Белорусское телевидение

8.00 Утро республики.
8.10 Под куполом Вселенной.
8.25 Слово к человеку. Обращается проповедник Христианской миссии Рик Реннер.
9.00 "Звезды на экране. "Дамский портной". Худ. фильм.
10.25 О шахматах и шахматистах.
10.55 Вас вызывает Спортландия.
12.15 Лада ОМС представляет: "Сладкий ручей". Телесериал.
12.40 Конный спорт. Соревнования на кубок Белорусской ассоциации по конноводству.
13.55 Авторский концерт композитора А.В.Богатырева.
Веселенькое воскресенье
16.05 "Приключения капитана Врунгеля". Мультфильм.
16.15 "Салон красоты". Худ. фильм.
17.50 "Гиннесс-шоу".

* * *

18.20 Клуб любителей фольклора "Родовод".
19.20 С понедельника...
20.00 Панорама.
20.35 Под куполом Вселенной.
20.40 Колыбельная.
21.00 "Войска особого назначения". Телефильм.
21.35 "Синема" представляет: "Четыре приключения Реннет и Мирабель". Худ. фильм (Франция).
23.10 "Каскад". Контакт, информация, реклама.
23.25 Видимо-невидимо.

Канал "Останкино"

6.00, 14.00, 17.45, 23.00 Новости.
6.20 Утренняя гимнастика.
6.30 Авто-шоу.
7.00 Час силы духа.
8.00 Без паузы.
8.30 С утра пораньше.
9.00 Пока все дома.
9.30 Спортлото.
9.45 Утренняя звезда.
10.35 Полигон.
11.05 Успех.
11.45 Под знаком "пи".
12.30 Провинция.
13.00 Французская кухня для вас.
13.10 "Подводная одиссея команды Кусто".
14.20 Диалог в прямом эфире.
15.00 Клуб путешественников.
15.50 Живое дерево ремесел.
16.00 "Каспер и его друзья". "Настоящие охотники за привидениями".
16.50 Панорама.
17.30 Фестиваль дизайнеров.
18.00 Фейерверк в Усть-Каменогорске.
18.55 Телесвия.
19.20 Погода.
19.25 "Искушение Б". Худ. фильм.
21.00 Воскресенье.
21.45 Спортивный уик-энд.
22.00 Вокзал мечты. Ю.Башмет.
23.25 Рандеву.
0.10 Рок вокруг часов.
1.10 Вполголоса.

Канал "Россия"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.25 Док. фильм.
8.00 Доброе утро!
8.30 "Нарский тур". Часть 5-я.
9.00 Студия "Рост".
9.30 Кипрас Мажейка. Репортажи из Малой Европы.
10.00 Аты-баты...
10.30 "Один из нас". Худ. фильм.
12.10 Шесть соток.
12.30 Теннис. "Кубок Кремля". Финал.
13.20 "Не вырубить..."
13.35 Продолжение тенниса.
14.10 Российская энциклопедия.
15.10 В мире животных.
16.10 Большие гонки.
16.40 Коробка передач.
16.55 "Новые приключения Винни-Пуха", "Черный плащ".
17.45 Музыкальный зал.
18.45 Праздник каждый день.
19.25 "Лили Марлен". Худ. фильм.
21.30 Мультфильм для взрослых.
21.40 Автомиг.
21.40 Армения В.Познера.
22.20 Автомиг.
22.25 Звезды говорят.
22.30 Спортивная карусель.
22.35 У Ксюши.
23.05 Теннис. "Кубок Кремля".
23.35 Уик-энд.

Санкт-Петербург

7.00 Программа- богослужение.
7.30 Мультфильмы.
8.00 Уик-энд.
8.45 Экспресс-кино.
9.00 Худ. фильм.
9.30 Мультфильм.
10.00 Новые времена.
10.30 Скорая помощь.
11.00 Воскресный лабиринт.
13.05 Телекурьер.
13.30 Сказка за сказкой.
14.05 Музыка — детям.
14.15 Мультфильм. Док. фильм.
14.40 Матильда Кшесинская, фантазия на тему...
15.40 Премьера док. фильма "Москва, конец тысячелетия".
16.45 Худ. фильм.
18.30 Информ ТВ.
18.55 Док. фильм.
19.35 Театральная провинция.
20.00 Итоги.
21.05 Криминальное досье.
21.30 Адамово яблоко.
22.35 Ваш стиль.
22.40 "Система Ниппель". Худ. фильм.
0.20 "Здравствуй, Ольга! Хелло, Ольга!" Фильм-концерт.

Учредители: Совет Министров Республики Беларусь, Союз аграрников Республики Беларусь и трудовой коллектив редакции "Белорусской нивы".

Первый заместитель главного редактора М.В.ВЫРВИЧ.

Адрес редакции — 220013, Минск, Богдана Хмельницкого, 10-а.

ТЕЛЕФОНЫ: секретариата — 68-27-72, отдела аграрной политики — 68-29-52, 68-26-61, отдела общественно-политической жизни — 68-29-62, 68-26-92, отдела экономики — 68-29-64, 68-27-71, 68-25-24, отдела науки, культуры, экологии — 68-29-61, 68-26-22, отдела социальных проблем и писем — 32-38-44, 68-26-45, 68-29-53, 68-25-24, 68-26-22, отдела спорта — 68-29-63, отдела рекламы — 68-26-43, приемной — 68-26-20.

ТЕЛЕФОНЫ КОРПУНКТОВ: Брест — 6-64-68, Витебск — 96-11-23, Гомель — 56-63-72, Гродно — 6-25-46, Могилев — 22-63-53.

Индекс 63888.

Выходит пять раз в неделю. Тираж в ноябре — 105.548 экз.

Зак. № 201.

Отпечатана в типографии издательства "Белорусский Дом печати". Минск, проспект Ф.Скорины, 79.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12